

Dobre praktyki Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce

European Social Fund in Poland: Best Practices

Projekty wyróżnione w konkursie
„Dobre praktyki EFS 2008”

Projects Prized in the
ESF Best Practices 2008 competition

Dobre praktyki Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce

European Social Fund in Poland: Best Practices

Projekty wyróżnione w konkursie
„Dobre praktyki EFS 2008”

Projects Prized in the
ESF Best Practices 2008 competition

Warszawa, 23 czerwca 2008 r.

Szanowni Państwo,

Wiedza stała się dzisiaj prawdziwym bogactwem narodów. Dlatego wielkie znaczenie dla rozwoju gospodarczego, osiągnięcia dobrobytu i umocnienia pozycji Polski w świecie ma inwestycja w kapitał ludzki. Przygotowanie zdecydowanej, wieloletniej polityki inwestowania w człowieka jest możliwe dzięki dobru i efektywnemu wykorzystaniu środków unijnych. Przywiązujemy wielką wagę do roli Europejskiego Funduszu Społecznego, który wspomagając politykę rynku pracy w Polsce, udzielił już wsparcia ponad 2 milionom Polaków.

Do roku 2013 całość środków interwencji EFS w Polsce będzie przeznaczona na największy w historii Unii Europejskiej Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Stanowi on odpowiedź rządu na wyzwania, jakie przed naszym krajem stawia odnowiona Strategia Lizbońska.

Już dziś w sukces tego przedsięwzięcia pozwalają uwierzyć nagrodzone projekty konkursu „Dobre praktyki EFS 2008”. Osiągnięcia laureatów są najlepszym świadectwem tego, że najcenniejsze polskie dobro stanowią ludzie, a innowacyjność i konkurencyjność, przedsiębiorczość i budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy może stać się w Europie polską specjalnością.

Wierzę, że konkurs upowszechni dobre rozwiązania, zachęci do sięgania po dostępne środki unijne, zainspiruje innych do działania, a także uczyni EFS lepiej rozpoznawalnym w Polsce. Wypromuje on z pewnością ludzi kreatywnych, nieprzeciętnych, z potencjałem i pozwoli odmienić ich życie.

Z pozdrowieniami
Donald Tusk
Premier RP

Fragment listu Premiera RP Donalda Tuska do zwycięzców konkursu

Warsaw, 23 June 2008

Ladies and Gentlemen,

Knowledge nowadays is the true treasure of any nation. For this reason, investing in human resources capital is bound to have great importance for economic development, in social welfare and ultimately in the strengthening of Poland's international position.

Preparing a well-defined and successful long-term policy of investment in people is possible thanks to the efficient utilization of EU funding. We attach great importance to the role played by the European Social Fund, which supports the labour market policy in Poland and which has already provided assistance to more than 2 million Polish citizens.

Until 2013, the entire ESF intervention resources in Poland will be used to fund the European Union's largest ever programme, namely the Human Capital Operational Programme. This constitutes the government's answer to the challenge facing our country following the acceptance of the renewed Lisbon Strategy.

Looking at the award-winning entries in the *ESF Best Practices 2008* competition today we can believe this undertaking will bring success. The success achieved by today's winners clearly shows that the most precious asset Poland has are its people, while innovation, competitiveness, entrepreneurialism and the building of a knowledge-based society can become a Polish speciality.

I trust this competition will bring recognition to the best solutions, that it will provide encouragement in the work to secure the available EU funding, that it will provide inspiration to others and that it will help to make ESF more recognizable across Poland. I am sure it will also help to promote creative people with great potential, and that it will go a long way towards transforming their lives.

With best wishes,
Donald Tusk
Prime Minister, Republic of Poland

An excerpt from the letter by Mr. Donald Tusk, Prime Minister, Republic of Poland, addressed to the competition winners.

Warto inwestować w człowieka

It pays to invest in people

Europejski Fundusz Społeczny każdego roku wspiera 9 milionów osób z całej Unii Europejskiej. Badania Eurobarometru z 2007 r. pokazują, że o EFS słyszał zaledwie co trzeci Europejczyk, a cele funduszu zna tylko 6 proc. mieszkańców Unii Europejskiej. Realizowany w Polsce konkurs „Dobre praktyki EFS” przyczynia się do skuteczniejszej promocji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

– Gdy mówimy o funduszach, zazwyczaj myślimy o środkach na drogi czy ochronę środowiska. Europejski Fundusz Społeczny jest mniej widoczny, ale nie mniej ważny. Dlatego Ministerstwu Rozwoju Regionalnego bardzo zależy na tym, żeby ten fundusz został odpowiednio rozpropagowany – mówiła minister Elżbieta Bieńkowska, ogłaszając II edycję konkursu „Dobre praktyki EFS” w lutym 2008 r. Europejski Fundusz Społeczny zmienia nasze życie. Charakteru tych zmian nie oddaje buchalteryjne wyliczenie nowych miejsc pracy, odbytych kursów i szkoleń. Nie oddają tego również wskaźniki spadającego poziomu bezrobocia czy rosnącej liczby przedsiębiorstw inwestujących w szkolenia pracowników. Te liczby są ważne, ale pokazują tylko część obrazu. Zdaniem minister Bieńkowskiej, najważniejsze zmiany zaszyły w samych ludziach. Przekonali się, że mogą i potrafią przezwyciężać bariery – wydawałoby się – nie do pokonania. Dzięki temu zyskują niepowtarzalną szansę samorealizacji, a także integracji społecznej i zawodowej. W pierwszej edycji wyróżniono 60 projektów, które uzyskały tytuł „Najlepszej inwestycji w człowieka 2007”. Ponieważ projektodawcy potraktowali tę nagrodę jako prestiżową, warto było kontynuować inicjatywę. »

Every year the European Social Fund provides support to some 9 million people from the entire European Union. Yet the 2007 Eurobarometer survey reveals that only every third European citizen has heard about the ESF, and only 6 per cent of EU citizens are familiar with the objectives of the Fund. The *ESF Best Practices* competition, now held in Poland, is a good way of providing much – needed exposure to the projects funded from the European Social Fund.

“When talking about funding support, we tend to think about resources earmarked for road construction or for the environment. The European Social Fund gets less exposure, but it is no less vital. For this reason the Ministry of Regional Development is very keen to promote the Fund”, said Minister Elżbieta Bieńkowska, at the launch of the 2nd edition of the *ESF Best Practices* competition in February 2008. The European Social Fund transforms our lives and the true character of this change will never be properly shown by a mere spreadsheet showing the number of newly created jobs or the courses and training programmes completed. Nor will it be truly reflected by the percentage of reduced unemployment or the increasing number of firms investing in employee training. Those figures are vital but they do not show the entire picture. »

15 laureatów konkursu „Dobre praktyki EFS 2008” odebrało wyróżnienia w czerwcu 2008 r. w Teatrze Wielkim w Warszawie

The 15 *ESF Best Practices 2008* prize winners celebrating at Warsaw opera house in June 2008

» Paweł Chorąży, Dyrektor Departamentu Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, podkreśla, że nagrodzone projekty stają się inspiracją dla tych, którzy dotychczas nie sięgali po środki Europejskiego Funduszu Społecznego. Świadczy o tym ogromna liczba wniosków o dofinansowanie projektów składanych w ramach programu Kapitał Ludzki.

Na drugą edycję konkursu nadesłano 239 zgłoszeń od instytucji, organizacji i firm realizujących projekty w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL), Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL (PIW EQUAL) oraz priorytetu 2. Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Na ocenę merytoryczną projektów złożyły się: opinia właściwej instytucji wdrażającej, dotycząca stopnia realizacji wskaźników oraz przebiegu współpracy z beneficjentem, a także ocena istoty projektów i jakości nadesłanych materiałów dokonana przez niezależne jury. Brano pod uwagę, w jaki sposób udział w projekcie zmienił życie jego uczestników. Tym razem wyłoniono 15 projektów, które uzyskały tytuł „Najlepsza inwestycja w człowieka 2008”. Pięć z nich realizowano w ramach SPO RZL, sześć w ramach PIW EQUAL, a cztery w ramach ZPORR. Pięć najwyższej ocenionych przedsięwzięć uhonorowano nagrodami. Były nimi wyjazdy studyjne dwóch reprezentantów każdego z wyróżnionych projektów do Włoch. Dzięki wsparciu z Europejskiego Funduszu Społecznego realizowane są wartościowe i różnorodne projekty, ale ich pozytywne efekty są często niemierzalne, gdyż dotyczą przede wszystkim świadomości beneficjentów. »

» Minister Bieńkowska believes the most important change has taken place in the people themselves. They have seen that they can and indeed are capable of breaking the barriers that seem impossible to cross. This gives them an unprecedented opportunity for self-realization as well as social and professional integration. In the first competition 60 projects were awarded the title of *The Best Investment in People 2007*. The beneficiaries treated these honours as something very prestigious, so it became very clear that this initiative was worth pursuing. Paweł Chorąży, Director of ESF Management Department, Ministry of Regional Development (MRR), stresses that the projects awarded become an inspiration for those who have not yet tried to secure ESF funding. This is confirmed by huge numbers of funding applications being submitted within the framework of the Human Capital programme.

A total of 239 entries were received for the 2nd edition of the competition, coming from institutions, organisations and companies involved in projects under the Human Resources Development Sectoral Operational Programme (HRD SOP), the EQUAL Community Initiative (CI EQUAL) and priority 2 of the Integrated Regional Operational Programme (IROP). Each project was evaluated both on an opinion from the suitable implementing institution quoting the degree of coefficients achieved and the history of co-operation with the beneficiary, and on an evaluation by an independent jury of the project merit and quality of submission. An important criterion here was the degree to which the project transformed the lives of participants. This time 15 projects were selected for *The Best Investment in People 2008* title. Five of those were implemented under the HRD SOP programme, six through CI EQUAL, and four within the IROP. Five highest-scoring projects received awards in the shape of fact-finding trips to Italy for two representatives of each of the award-winning projects. »

Mariola Kurczyńska
z Polskiego Towarzystwa Dysleksji
z entuzjazmem przyjęła wyróżnienie

Mariola Kurczyńska
from the Polish Dyslexia Society
was happy with the prize

» 23 czerwca 2008 r., podczas wręczenia wyróżnień finalistom II edycji, minister Elżbieta Bieńkowska podkreślała: – Osobom z zewnątrz wydaje się, że w ramach EFS organizuje się wielkie szkolenia „dla wszystkich, o wszystkim”. Natomiast właśnie tu mamy do czynienia niejednokrotnie z małymi projektami docierającymi do tych, którzy ich naprawdę potrzebują. O skali pomocy świadczy fakt, że z Europejskiego Funduszu Społecznego skorzystało już ponad 2 miliony osób, a to ponad 8 tys. projektów o wartości blisko 8,043 mld zł.

Pierwszorzędne znaczenie ma oczywiście efektywność wydatkowanych z EFS środków, a nie liczba projektów i przeszkolonych osób. Ważne jest to, ilu spośród tych milionów ludzi znajdzie pracę, poprawi swoją sytuację w przedsiębiorstwie, relacje z pracownikami, awansuje lub założy własną firmę. Projekty realizowane przy wsparciu z Europejskiego Funduszu Społecznego powinny się przekładać na tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy.

– Nasza przyszłość to nie tylko autostrady, to przede wszystkim inwestowanie w człowieka – powiedział obecny na uroczystości Vladimír Špidla, komisarz ds. zatrudnienia, spraw społecznych i równych szans. – Polska otrzyma z EFS największy dopływ środków od momentu wstąpienia do UE – prawie 10 mld euro na finansowanie wsparcia bezrobotnych oraz innych osób znajdujących się w trudnej sytuacji. »

Komisarz Vladimír Špidla:
Nasza przyszłość to nie tylko autostrady, ale przede wszystkim inwestowanie w człowieka

**Vladimír Špidla,
EU Commissioner for Employment:**
For the future, investing in people is not less important than the infrastructure projects

» Thanks to the support from the European Social Fund, a great variety of highly beneficial and valuable projects are put in place. Their positive effect is often difficult to gauge because they mainly impact the beneficiaries' state of mind. On June 23, 2008, during the official award presentation gala to close the 2nd edition of the competition, Elżbieta Bieńkowska, Minister of Regional Development, stressed the fact that, "Laymen tend to think that within the framework of ESF training programmes are organized 'for everyone, about everything'. And the truth is that it is us who very often come into contact with small, highly specialized projects that reach those who really need such assistance. Some idea about the sheer scale of support is perhaps revealed by the fact that to date the European Social Fund provided support to some 2 million individuals, or, in other words, to over 8,000 projects totalling nearly PLN 8.043 billion."

Naturally, it is the efficient use of the money spent from the ESF funding that is of paramount importance, and not the number of projects or the number of individuals that receive training. What is important is how many people from among all those millions actually find jobs, how many will improve their professional status within their companies, improve relations with other employees, find promotion or set up a business of their own. The success of projects carried out with the ESF funding is reflected in the number of newly created permanent jobs.

"Our future is not only about motorways. It is about investing in people", said Vladimir Špidla, EU commissioner for social affairs and equal opportunities who was present at the event. "Poland will receive the biggest injection of funds from ESF, worth some 10 billion euros as funding support for the unemployed and other people who are in a difficult situation. »

**Elżbieta Bieńkowska,
Minister Rozwoju Regionalnego:**
Niejednokrotnie mamy do czynienia
z małymi projektami docierającymi
do tych, którzy ich naprawę potrzebują

**Elżbieta Bieńkowska,
the Minister of Regional Development:**
Many small scale projects can be targeted
precisely at those who really need them

» Komisarz Špidla podkreślił, że w nadchodzących latach jednym z najważniejszych zadań dla Polski jest realizacja celów wynikających z odnowionej Strategii Lizbońskiej, czyli m.in. wdrożenie strategii uczenia się przez całe życie i dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Przed Polską stoi kolejne wyzwanie, rozpoczęła się bowiem realizacja Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. To największy w historii Unii Europejskiej program współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego.

– Jestem przekonana, że bogatsi o zdobytą już wiedzę i doświadczenie z pewnością wykorzystamy i tę szansę na skuteczne wyciągnięcie dłoni do wielu potrzebujących grup społecznych – mówiła minister Bieńkowska. Zapewniła jednocześnie uczestników konferencji, że Ministerstwo Rozwoju Regionalnego dąży do dalszego upraszczania przepisów umożliwiających korzystanie z unijnych środków.

– Wyłonione w konkursie „Dobre praktyki EFS 2008” projekty pomogły ludziom zmienić ich życie. To potwierdza, że najcenniejszym kapitałem jest człowiek. Konkurs przyczynia się także do upowszechniania wiedzy o EFS oraz dobrych praktykach, które mogą stanowić wzór do naśladowania – dodała Róża Thun, dyrektor Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce.

Minister Bieńkowska gratulowała wszystkim laureatom i zachęcała do składania projektów obejmujących wąskie grupy odbiorców, do których EFS jest rzeczywiście skierowany. Nagrodzone przedsięwzięcia dowodzą, że warto to robić. Zachęcała też osoby, które dopiero zaczynają przygodę z EFS, do startu w III edycji konkursu „Dobre praktyki EFS”. ▶

**Paweł Chorąży,
Ministerstwo Rozwoju
Regionalnego:**

Nagrodzone projekty stają się inspiracją dla tych, którzy dotychczas nie sięgali po środki Europejskiego Funduszu Społecznego

**Paweł Chorąży,
Ministry of Regional
Development:**

The rewarded projects can become sources of inspiration for those who have not applied for funding from the European Social Fund yet

**Róża Thun,
dyrektor Przedstawicielstwa
Komisji Europejskiej
w Polsce:**
Wyróżnione w konkursie
projekty pomogły ludziom
zmienić życie

**Róża Thun,
the Head of European Union
Representation in Poland:**
The projects that have won
the contest can help people
to change their lives

» Commissioner Špidla has also stressed that one of the most important tasks for Poland in the next few years is to meet the objectives outlined in the renewed Lisbon Strategy, which include, among other things, implementation of lifelong continuous learning and gearing the teaching system to the needs of the labour market. Poland also faces another challenge as the Human Capital Operational Programme got under way. It is the largest EU programme financed from the European Social Fund. "I am positive that being richer with the knowledge and experience already gained, we will use this opportunity to extend a helping hand to many social groups that are in need of such help", declared minister Bieńkowska. At the same time, she assured the conference delegates that the Ministry of Regional Development works hard to further simplify the regulations that make it possible to benefit from EU funding.

"The award-winning projects in the *ESF Best Practices 2008* competition helped to transform people's lives. This in turn confirms that people constitute the most valuable capital. The competition also helps to promote the awareness about ESF and about the best practices that are worth following", added Róża Thun, Director of the European Commission's Representative Office in Poland.

Minister Bieńkowska congratulated all the winners and encouraged others to submit projects focusing on smaller groups of recipients for whom the ESF is really intended. The winning projects definitely show that this strategy is worth pursuing. She also gave encouragement to the persons who have just started their involvement with ESF to consider taking part in the 3rd edition of the *ESF Best Practices* competition. ►

Dobry start przedszkolaka

Giving a good start
to nursery school pupils

Na obszarach wiejskich brakuje ośrodków edukacji przedszkolnej. Świdnicki oddział Polskiego Towarzystwa Dysleksji w partnerstwie z 10 gminami postanowił to zmienić.

Na wsiach, z powodu braku przedszkoli, pierwszy kontakt dziecka z edukacją najczęściej ma miejsce dopiero w szkole podstawowej. Do barier utrudniających dostęp do edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich można też zaliczyć bezrobocie, wielodzietność i zbyt małą wiedzę rodziców na temat rozwoju dziecka, toteż wiejskie dzieci skazane są na gorszy start. Ale nie na Dolnym Śląsku. W marcu 2007 r. w dziesięciu gminach województwa dolnośląskiego (Kamienna Góra, Świerzawa, Polkowice, Lubin, Świdnica, Czarny Bór, Marciszów, Jaworzyna Śląska, Lubawka, Krośnice) dzięki wsparciu Unii Europejskiej powstały 33 przedszkola, do których przyjeżdża blisko pół tysiąca dzieci. Wiele z nich działa do dziś. Gdy skończyło się unijne finansowanie, placówki przeszły na utrzymanie gmin.

– Na obszarach wiejskich dramatycznie brakuje ośrodków edukacji przedszkolnej. Wiele przedszkoli kiedyś zlikwidowano. Przyczyn jest kilka, ale główna z nich to oczywiście brak pieniędzy. Dużo kosztuje dowóz dzieci do przedszkoli, bo teren jest bardzo rozległy. Trzeba też utrzymywać pomieszczenia i pracowników. Nie każdą gminę na to stać, więc wymyśliśmy, żeby zdobyć na ten cel pieniądze unijne – mówi Mariola Kurczyńska, koordynatorka projektu „Alternatywne formy edukacji przedszkolnej – Dobry start przedszkolaka”. – Chodziło nam głównie o zrównanie szans edukacyjnych dzieci wiejskich z szansami dzieci z miast.

Gminy dały pomieszczenia (salki w szkołach, w domach kultury, świetlicach, remizach), a z projektu fundowano wyposażenie (meble, sprzęt dydaktyczny, zabawki), wyprawki dla dzieci i żywienia. Były też pieniądze na przedszkolanki i opiekę specjalistyczną. Psycholog, pedagog i logopeda spędzali pięć godzin miesięcznie w każdym przedszkolu objętym projektem. Mieli za zadanie zdiagnozować problem, a potem prowadzić z dziećmi zajęcia terapeutyczne i rozwijające, zaś z rodzicami szkolenia, podczas których doradcy m.in. dowiadywali się, jakie są wady wymowy u dzieci i jak sobie z nimi radzić. »

Rural areas still suffer from inadequate numbers of nursery schools. The Świdnica branch of the Polish Dyslexia Society (PTD), working together with 10 municipalities, set about changing this.

Due to this lack of nursery level educational establishments, children living in villages usually start their proper education pretty late, only when they go to a primary school. Other barriers that stop children from benefiting from nursery school education include unemployment in the area, the fact they often come from families with a large number of children and the fact that parents have inadequate knowledge about how children normally develop. These circumstances combine to create a serious handicap when starting education. But not in Poland's Lower Silesia. In March 2007, thanks to EU funding, a total of 33 nursery schools were set up in ten municipalities in Dolnośląskie Province. Nearly 500 children were admitted into newly set-up nursery schools in the municipalities of Kamienna Góra, Świerzawa, Polkowice, Lubin, Świdnica, Czarny Bór, Marciszów, Jaworzyna Śląska, Lubawka and Krośnice. Many of these schools continue to this day. When the EU funding ended, municipalities took over the financing.

"Rural areas suffer dramatically from the lack of nursery schools and nurseries. Several nursery schools have been closed. There are many reasons for that - the main reason obviously being the lack of money. Transporting children to and from school is a costly operation because we operate over a vast area. Also, buildings and staff need to be maintained. Not every municipality is capable of financing this, so we came up with the idea of securing EU funding for this purpose", recalls Mariola Kurczyńska, coordinator of the project "Alternative forms »

Mariola Kurczyńska, koordynatorka projektu:

Chodziło nam głównie o zrównanie szans edukacyjnych dzieci wiejskich z szansami dzieci z miast

Mariola Kurczyńska, project coordinator:

Our main objective was to create educational opportunities for children from rural areas that are on a par with those enjoyed by children in towns

**Marzena Bylica,
przedszkolanka z Lutomi Dolnej:**

Przyszedł do nas chłopiec, który przez pół roku nie mówił, a tylko potakiwał. W końcu się otworzył, nawet zaczął śpiewać piosenki. To był jeden z sukcesów naszego przedszkola

**Marzena Bylica,
nursery school teacher in Lutomia Dolna:**

We had a boy here who would not say a word for half a year, he would only nod. But finally he opened up and even started to sing songs with us. This was a major success for our nursery school

Projekt:

*Alternatywne formy edukacji przedszkolnej
– Dobry start przedszkolaka*

Projektodawca:

Polskie Towarzystwo Dysleksji
– Oddział nr 49 w Świdnicy

Program:

SPO RZL, działanie 2.1

Dofinansowanie EFS:

3,9 mln zł

Adres strony:

www.dobrystartprzedszkolaka.pl

Project:

*Alternative forms of nursery school education:
Giving a good start to nursery school pupils*

Beneficiary:

Polish Dyslexia Association (PTD),
No. 49 Branch in Świdnica

Programme:

HRD SOP, measure 2.1

ESF Funding:

PLN 3.9 million

Website:

www.dobrystartprzedszkolaka.pl

» Przedszkola działały w wymiarze 15 godzin tygodniowo. – Stworzyliśmy placówki naszych marzeń – cieszy się Maria Jaworska, dyrektorka Gminnego Zespołu Oświaty w Świdnicy. – Wcześniej mieliśmy tylko dwa przedszkola na 33 wioski. Dzięki projektowi stworzyliśmy trzy kolejne, do których chodziło 45 dzieci z ośmiu miejscowości. Gdy ruszył nabór, rodzice ustawiali się do nas w kolejce.

– Piętnaścioro dzieci w wieku od trzech do pięciu lat spędzało tu czas od godz. 13.00 do 16.00. Bawiły się, spożywały posiłek, uczestniczyły w zajęciach muzycznych, plastycznych, uprawiały sport. Były zachwycone. Zdarzało się, że dzwonił rodzic i mówił, że jego dziecko jest chore i płacze, bo nie może iść do swojego ukochanego przedszkola. Był też chłopak, który przez pół roku nie mówił, a tylko potakiwał. W końcu się otworzył, nawet zaczął śpiewać piosenki. To był jeden z sukcesów naszego przedszkola. Inne dzieci nauczyły się, jak trzymać kredkę, wycinać nożyczkami obrazki. Bardzo się rozwinęły. Bez przedszkola nie byłoby to możliwe – przekonuje Marzena Bylica, przedszkolanka z Lutomi Dolnej. ▶

» of nursery school education – Giving a good start to nursery school pupils”. “Our main objective was to create educational opportunities for children from rural areas that are on a par with those enjoyed by children in towns.”

Municipalities provided the facilities (rooms at schools, local cultural centres or local fire stations that double as village halls), while the project funding was used to secure the equipment (furniture, learning and teaching aids, toys), school supplies and food for the children. Money was also made available for the teachers and specialists to look after the children. A psychologist, a special education counsellor and a speech therapist each spent a total of five hours per month in each of the schools. Their task was to diagnose the problem and then to run therapy and development classes for children, and to conduct training for parents to make the adults aware, among other things, of the children’s speech defects and how to deal with such problems. Nursery schools were open 15 hours per week. “We have managed to create the schools of our dreams”, reveals delighted Maria Jaworska, head of the Świdnica Municipality Education Centre. “Before, we only had two nursery schools to serve 33 villages. This project enabled us to add a further three nurseries, which took on 45 children from 8 villages. When we started recruiting children, parents literally queued up to enrol their kids.” The nursery school in Lutomia Dolna was set up in a designated room in a local primary school. The room was previously used by “zero” year pupils. “A total of fifteen children, aged three to five, would stay here between 1.00 and 4.00 p.m. They played, had a meal and also took part in musical and visual arts activities and engaged in various sports activities and games. They were absolutely delighted. It was not uncommon for parents of a sick child to phone and tell us that the child was upset and crying because he or she was not able to come to his or her favourite nursery school that day. We had a boy here who would not say a word for half a year, he would only nod. But finally he opened up and even started to sing songs with us. This was a major success for our nursery school. Other children learnt how to hold a crayon and to cut out pictures with a pair of scissors. They really developed here. This would not have been possible without a nursery school” claims Marzena Bylica, a nursery school teacher in Lutomia Dolna. ▶

Maria Jaworska,
dyrektorka Gminnego Zespołu Oświaty w Świdnicy:
Stworzyliśmy placówki naszych marzeń

Maria Jaworska,
head of the Świdnica Municipality Education Centre:
We have managed to create the schools of our dreams

Stop bezrobociu

Putting a stop to unemployment

W powiecie nowosądeckim bez pracy pozostaje ok. 16% mieszkańców. To wystarczający powód, żeby stworzyć centrum integracji społecznej i pomagać osobom trwale bezrobotnym.

Tak właśnie zrobiło Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIL powstałe w 2003 roku. – Powiat nowosądecki od lat przoduje w statystykach bezrobocia w Polsce. Jeszcze kilka lat temu bez pracy było u nas ponad 20% mieszkańców. Teraz bezrobocie spadło do 16%, ale i tak jest duże. Tymczasem osoby, które przez dłuższy czas pozostają bez pracy, tracą aktywność i nie mają ochoty jej szukać. Dlatego postanowiliśmy opracować taki program, który pobudzi je do działania oraz zachęci do samodzielnego poszukiwania zajęcia – wyjaśnia Andrzej Muzyk, prezes Stowarzyszenia na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIL.

W 2007 roku STOPIL dzięki pomocy Unii Europejskiej założył Centrum Integracji Społecznej. W porozumieniu z urzędami pracy i ośrodkami pomocy społecznej zaprosił na 12-miesięczny cykl szkoleń 25 osób, które przez dłuższy czas pozostawały bez pracy. – Najpierw były zajęcia z psychologami, od których bezrobotni dowiedzieli się, jakie mają słabe i silne strony, jak dbać o swój wizerunek, w jaki sposób napisać CV i list motywacyjny, planować budżet domowy oraz jak radzić sobie w sytuacjach konfliktowych. Potem rozpoczęliśmy doradztwo zawodowe i zajęcia w warsztatach (tapicerskim, krawieckim, gospodarczym, rzemiosła artystycznego), w pracowni komputerowej oraz psychologicznej, gdzie kursanci uczyli się zawodu. Na koniec zdawali egzamin – opowiada Andrzej Muzyk.

Lucyna Kaleta przez lata pracowała jako krawcowa. W jej firmie były jednak zwolnienia grupowe i z dnia na dzień została bezrobotna. Bez pracy spędziła 5 lat. – Gdy dowiedziałam się o kursie, postanowiłam spróbować. Wiele się tutaj nauczyłam, udoskonaliłam umiejętności krawcowej i jeszcze wróciłam do swojego fachu! Przez pół roku pracowałam w stowarzyszeniu, a teraz zaczynam szukać pracy na własną rękę – mówi z satysfakcją 45-latką. »

The Nowosądecki District struggles with 16 percent unemployment. This was a valid reason to establish a centre for social integration and start a programme to help the people who have been out of work for a very long time.

This is exactly what the STOPIL Enterprise Assistance and Local Initiatives Association, set up in 2003, did. “For many years the Nowosądecki District has been among the regions in Poland that have been hit the hardest by unemployment. A couple of years ago the percentage of people out of work was over 20%. Currently, unemployment is still high, despite a drop to some 16%. Unfortunately, people who have been out of work for a long time gradually lose the will to actively seek employment and stop looking for a job. Our objective was to design a programme to get these people active again and to encourage them to show initiative in looking for a job”, explains Andrzej Muzyk, President of STOPIL Enterprise Assistance and Local Initiatives Association.

In 2007, thanks to funding from the European Union, STOPIL set up the Centre for Social Integration. Working in conjunction with local labour offices and social assistance centres, it invited 25 people who have been permanently out of work to join a 12-month training programme. “Initially, we started with classes run by psychologists who helped the unemployed to identify their strong and weak points, who showed them how to present themselves, how to write a CV and a cover letter for a job application, how to plan the household budget and how to deal with situations that potentially lead to conflict. These were followed by dedicated »

**Edward Wojciechowski
(7 lat bez pracy):**

Moim dawnym marzeniem było zajęcie się rękodziełem artystycznym. W STOPIL-u zacząłem malować obrazy, graverować na szkle. Odzyskałem wiarę w siebie

**Edward Wojciechowski
(unemployed for 7 years):**

My old dream was to get involved with artistic handicraft. Thanks to STOPIL I started to paint and to engrave and etch in glass. I regained faith in myself

Projekt:
*Centrum Integracji Społecznej
STOPIL*

Projektodawca:
Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania
Przedsiębiorczości i Inicjatyw
Lokalnych STOPIL

Program:
SPO RZL, działanie 1.5

Dofinansowanie EFS:
497 tys. zł

Adres strony:
www.stopil.org.pl

Project:
STOPIL Centre for Social Integration

Beneficiary:
STOPIL Enterprise Assistance
and Local Initiatives Association

Programme:
HRD SOP, measure 1.5

ESF Funding:
PLN 497,000

Website:
www.stopil.org.pl

Andrzej Muzyk,
prezes STOPIL-u: Chcieliśmy,
żeby trwale bezrobotni nabrali
wiary w siebie i odnaleźli sens
życia. I to nam się udało

Andrzej Muzyk,
President, STOPIL Association:
We wanted the people who are
permanently out of work to regain
faith in their own ability
and to find a sense that there
is a point in living again.
And we have succeeded!

» Długo nie miał też pracy Edward Wojciechowski. Imał się różnych zajęć. Prowadził swoją firmę, pracował na stanowisku kierowniczym. W końcu z przyczyn zdrowotnych przeszedł na rentę. I ją jednak z czasem stracił. Na bezrobociu był 7 lat. – Poprzez opiekę społeczną trafiłem na cykl szkoleń. Początkowo średnio mi się tutaj podobało, ale z czasem nabrałem pewności siebie i zmieniłem zdanie. Moim dawnym marzeniem było zajęcie się rękodziełem artystycznym. W STOPIL-u zacząłem malować obrazy, grawerować na szkle. Odzyskałem wiarę w siebie – mówi 54-latek z Nowego Sącza. Teraz chce założyć własną firmę.

Z 25 osób, które zapisały się na cykl szkoleń stowarzyszenia, 16 już znalazło pracę. – Zakładaliśmy gorszy wynik – przekonuje prezes Muzyk. Dodaje jednak, że znalezienie pracy przez uczestników kursu nie było najważniejszym celem projektu. – Nam chodziło bardziej o aktywizację trwale bezrobotnych. Chcieliśmy, żeby nabrali wiary w siebie i odnaleźli sens życia. I to nam się udało – stwierdza z zadowoleniem szef STOPIL-u. ▀

» vocational counselling and gaining hands-on experience in professional workshops (including upholsterers, tailors and handicrafts) as well as in an IT room and psychology study room where the participants were learning their new trades. Participation in the programme ended with an exam”, concludes Andrzej Muzyk.

Lucyna Kaleta worked for many years as a tailor. However, she was a victim of group redundancies at her company and found herself without a job virtually overnight. She was unemployed for 5 years. “When I found out about the course, I decided to give it a try. I have learnt so much here. I improved my tailor’s skills and managed to return to my profession! For six months I worked for the association and now I am ready to start looking for a proper job on my own”, the 45-year old woman declares with a great deal of satisfaction.

Edward Wojciechowski was another person out of work for a long time. He tried several jobs. He ran his own business and for a period of time held a managerial position. Finally, due to poor health he received a pension, but later that pension was taken away from him. In total, he had been unemployed for 7 years. “Thanks to social assistance, I signed up for a training programme. Initially, I was not impressed, but with time I gained confidence and changed my point of view. My old dream was to get involved with artistic handicraft. Thanks to STOPIL I started to paint and to engrave and etch in glass. I regained faith in myself”, says the delighted 54-year old from Nowy Sącz. Now he is thinking about setting up his own business.

From among 25 people who signed up for the training programme run by the association, 16 have already found jobs. “Frankly speaking, we were prepared for a much poorer result”, Andrzej Muzyk says. He points out, however, that finding a job for the participants was not the main objective of the project. “Our focus was on helping the people who are permanently out of work to become active again. We wanted them to regain faith in their own ability and to find again a sense that there is a point in living. And we have succeeded”, the delighted STOPIL President adds. ▶

**Lucyna Kaleta
(nie pracowała przez 5 lat):**

Wiele się tutaj nauczyłam,
udoskonaliłam umiejętności krawcovej
i jeszcze wróciłam do swojego fachu

**Lucyna Kaleta
(out of work for 5 years):**

I have learnt so much here.
I improved my tailor’s skills and managed
to return to my profession!

Z wilków w pasterzy

As wolves become shepherds

Osoby skazane – zarówno przebywające w zakładach karnych, jaki i te, które wróciły na wolność – boją się „świata za bramą”. Z pomocą przyszedł EFS. Projekt „Czarna owca. Skazani na ochronę przyrody” zachęcił więźniów do rozwoju osobistego i zawodowego.

Ludziom opuszczającym więzienia trudno jest znaleźć się w społeczeństwie, gdyż są podwójnie napiętnowani – jako skazani i jako bezrobotni. Kluczowa okazuje się pomoc w znalezieniu takiej pracy, która daje im i otoczeniu poczucie, że są potrzebni. Projekt „Czarna owca” pokazał, że droga do tego może prowadzić przez... ekologię. 657 skazanych wzięło udział w 128 kursach i warsztatach zawodowych, językowych i innych, zdobywając kwalifikacje związane głównie z rolnictwem i ochroną przyrody oraz ucząc się poruszania na otwartym rynku pracy. Tylko 58 osób nie ukończyło kursu, ale wielu innych to absolwenci kilku szkoleń, trwających nawet do 500 godzin. – Przygotowywaliśmy skazanych nie tylko do integracji zawodowej, ale także społecznej, i przyniosło to bardzo wymierne skutki. Najbardziej wartościowe były zmiany, które nastąpiły w samych uczestnikach projektu. Poza nabyciem kwalifikacji zawodowych projekt zachęcił wielu z nich do rozwoju osobistego i zawodowego – mówi Alina Szklaruk, koordynator projektu z Przedstawicielstwa Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju w RP. – Otwierali się na bardziej dalekosiężne plany, zmniejszały się ich obawy przed nieznanym, a postawa zmieniała się z zamkniętej i pasywnej na otwartą i aktywną. Słowem, projekt dał skazanym szansę na zmianę losu i wielu z tego skorzystało. Niewątpliwie nasz projekt wyróżniał się skalą i rodzajem działań oraz połączeniem resocjalizacji z czynną ochroną przyrody. Poza działaniami szkoleniowymi współpracowaliśmy z rodzinami skazanych, społecznością lokalną, pracodawcami. W ramach projektu wypracowano efektywny system monitoringu skazanych na otwartym rynku pracy. Wynika z niego, że ok. 80% uczestników projektu czynnie poszukuje zatrudnienia, z tego ok. 50% znalazło pracę (wielu także za granicą). – Jeśli sytuacja tego wymagała, nie obawialiśmy się wprowadzania zmian. I, jak sądzę, nasza kampania informacyjno-promocyjna na rzecz zmiany wizerunku skazanego przynajmniej w niewielkim stopniu przyczyniła się do zmniejszenia wykluczenia osób opuszczających zakłady karne – dodaje Alina Szklaruk. »

Convicts, both current inmates and those returning to normal life, are scared of the world “beyond the walls”. The ESF project “Black Sheep. Sentenced to protect the environment” was an attempt to help such people and encourage them to pursue personal and professional development.

People who leave prisons find it very hard to find a place in society because of their two-fold branding, both as ex-convicts and as unemployed. Of key importance is any assistance they can get in finding a job, any assistance that gives them and society the sense that they are needed. The “Black Sheep” project shows that one way to achieve this objective can be through care for the environment. A total of 657 inmates took part in 128 professional courses and workshops, also in language courses and other training, mainly in the fields of agriculture and environmental protection. They also learnt how to operate in an open labour market. Only 58 individuals failed to finish a course, while many others completed more than one course, some of which lasted up to 500 hours.

“We tried to prepare the inmates not only for professional and social integration, which brought tangible results. The most valuable were the changes taking place in the participants themselves. Apart from offering an opportunity to gain professional qualifications, the project encouraged many of the inmates to pursue personal and occupational development”, explains Alina Szklaruk, project coordinator from the United Nations Development Programme Representative Office in Poland. “They opened up to more long-term plans, »

Mariusz Polak, więzień, uczestnik projektu „Czarna Owca”:

Nie oszukujmy się, wielu więźniów brało udział w zajęciach tylko dla zabicia czasu. Ale byli też tacy jak ja, którzy naprawdę chcieli podnieść swoje kwalifikacje

Mariusz Polak, inmate participating in the “Black sheep” project:

Let's not kid ourselves. A lot of inmates took part in the programme just to kill the time. But those like myself who genuinely wanted to improve their qualifications

Projekt:
Czarna Owca. Skazani na ochronę przyrody

Projektodawca:
Przedstawicielstwo Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju w RP – UNDP

Program:
EQUAL

Dofinansowanie z EFS:
9,9 mln zł

Adres strony:
www.czarnaowca.org.pl

Project:
Black Sheep. Sentenced to protect the environment

Beneficiary:
United Nations Development Programme (UNDP) Representative Office in the Republic of Poland

Programme:
EQUAL

ESF Funding:
PLN 9.9 million

Website:
www.czarnaowca.org.pl

Alina Szklaruk,
koordynator projektu:
Najbardziej wartościowe były zmiany, które nastąpiły w samych uczestnikach projektu

Alina Szklaruk,
project coordinator:
The most valuable were the changes taking place in the programme participants themselves

» – W naszym projekcie brało udział 657 skazanych – mówi młodszy chorąży Mariusz Jastrzębski, inspektor ds. zatrudnienia w Zakładzie Karnym w Wołowie. – Wśród nich były głównie osoby, którym kończyło się odbywanie kary. Chodzili na kursy ogólnobudowlane, rolno-środowiskowe, informatyczne, uczyli się języków, poruszania na rynku pracy. Jeden więzień mógł brać udział w kilku kursach jednocześnie. Chcieliśmy, żeby po wyjściu z za krat było im łatwiej się odnaleźć. Większość osadzonych była zadowolona, że może się dokształcić (wielu ukończyło tylko szkoły podstawowe, wielu nigdy nie pracowało) i że mają co robić.

– Każdy sam wybierał, w jakim kursie chce uczestniczyć. Chętnych było więcej niż miejsc – mówi Mariusz Polak (46 lat, więzień Zakładu Karnego w Wołowie od stycznia 2004 roku, odbywanie kary kończy w grudniu 2008 roku), uczestnik projektu „Czarna Owca”. – Brałem udział w kursach małej gastronomii i hodowli ryb. Uczyłem się, jak szukać pracy. Opiekowałem się też owcami, kozami i osłami w przywięziennym gospodarstwie. Znam skazanego, który w murach więzienia zrobił kurs gastronomiczny i po zakończeniu kary dostał pracę w pizzerii. Teraz jest szefem kuchni. Gwiazdka spadła mu z nieba. Ja też tak chcę. Chciałbym z kolegą otworzyć hodowlę ryb. Niech pięciu na stu skazanych skorzysta na tych kursach, a zawsze to będzie mniej bandytów, którzy będą się na nas czaić za rogiem.

Więźniowie przy okazji kursów robili rzeczy praktyczne. – Gdy uczyli się brukować chodniki, to robili to tam, gdzie było to potrzebne – mówi Marek Gajos, pułkownik w stanie spoczynku, przez 22 lata dyrektor Zakładu Karnego w Wołowie. – Remontowali też więzienie, opiekowali się zwierzętami. Zawsze staliśmy się ich docenić. Nie ludźmy się, że ten projekt wszystkich odmienił, ale wielu osadzonych czegoś się nauczyło. Niektórzy pierwszy raz w życiu uczciwie pracowali. ▶

Mariusz Jastrzębski,
inspektor ds. zatrudnienia
w Zakładzie Karnym w Wołowie:
Większość osadzonych była zadowolona,
że mogą się dokształcić i że mają co robić

Mariusz Jastrzębski,
employment inspector at the Prison
in Wołów:

The majority of the inmates were happy to get
an opportunity to learn something useful
and to have something meaningful to do

» they managed to overcome fears about the unknown, while their attitude changed from passive and withdrawn into open and active. In a word, the project gave the inmates an opportunity to change their fortunes and many of the participants made good use of this rare opportunity. Undoubtedly, our project was unique considering its scale and the variety of actions undertaken and in the way we managed to combine social rehabilitation with active environmental protection. Apart from the training programmes, we worked closely with the families of the inmates, with the local community and employers.

Within the project, an effective system of monitoring the progress of ex-convicts on the open labour market was used. Results show that around 80% of those participating in the project actively look for jobs, and of them, around 50% have already found employment (also working abroad). "We were not afraid to introduce changes whenever the situation required this. I also believe that our information and promotional campaign to change the image of an ex-convict to some extent succeeded in reducing the degree of exclusion suffered by persons leaving prisons", Alina Szklaruk adds.

"Our project involved a total of 657 convicts", says Mariusz Jastrzębski, prison officer and employment inspector at the Wołów Prison. "They were mainly individuals who were nearing the end of their time in prison. They took part in general builder's courses, farming and environment, IT courses, they learnt foreign languages and they learnt how to operate on the open labour market. Inmates were allowed to take part in more than one course at the same time. We wanted them to be able to find their way in society after completing their time in prison. The majority of the inmates were glad to supplement their education (many of them have only primary school education and have never had a proper job) and that they have something to do.

"Everyone chose their own course. There were more volunteers than places available", recalls Mariusz Polak (aged 46, inmate at the Wołów Prison since January 2004, he will finish serving his sentence in December 2008), who participated in the "Black Sheep" project. "I took courses in catering and fish farming. I learnt how to actively look for a job. I worked by looking after sheep, goats and donkeys at the prison farm. I know of an inmate who completed a chef's course while still in prison, and who got a job at a pizza restaurant when he finished his sentence. Now he is head chef. It was like winning a lottery for him. I want the same. I would love to start up a fish farm with another mate. If only five inmates out of every hundred made proper use of these courses, we would have fewer thugs lurking in dark street corners." During their courses the inmates did very practical and necessary things. "When they were learning to lay pavements, they worked in a place where new pavements were needed", adds Marek Gajos, a retired colonel, who was governor of the Wołów Prison for 22 years. "They worked on alterations to the prison buildings and looked after animals. Let's not delude ourselves that this project transformed everyone who took part, but a lot of the inmates learnt something useful. And some of them engaged in honest work for the first time in their lives. ▀

Elastyczne zatrudnienie

Flexible employment

Tworzeniem dobrych warunków do godzenia życia zawodowego z rodzinnym zajęła się Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku. Uczelnia ta realizowała projekt „Elastyczny pracownik – partnerska rodzina”.

Jak pogodzić aktywną pracę zawodową z życiem rodzinnym? To pytanie zadaje sobie wielu młodych rodziców. To również przedmiot zainteresowań naukowców białostockiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej (WSE), którzy dzięki projektowi w ramach programu EQUAL mogli rozwinąć swe badania i je przetestować. Projekt skierowano do kobiet w ciąży i rodziców dzieci do lat 7, przede wszystkim matek, którym poprzez przypisanie tradycyjnej roli w rodzinie ogranicza się dostęp do kariery zawodowej. O specyfice przedsięwzięcia i korzyściach z niego płynących mówi Cecylia Sadowska-Snarska, prorektor WSE w Białymstoku: – Dostarczyliśmy uczestnikom naszego projektu wiedzy, jak ważne jest tworzenie warunków do godzenia życia zawodowego z rodzinnym, a także jakie działania i instrumenty są do tego niezbędne. Sądzę, że udało nam się przekonać do naszych pomysłów pracobiorców, pracodawców, samorządy terytorialne, związki zawodowe, instytucje szkoleniowe, naukowców, media, a więc wszystkie podmioty, których współpraca jest niezbędna z punktu widzenia skutecznego wdrożenia do praktyki wypracowanych przez nas rezultatów. Nasz projekt zmierzał do stworzenia kompleksowego podejścia, w ramach którego uwzględnione byłoby jednoczesne oddziaływanie na wszystkie kluczowe czynniki utrudniające godzenie życia zawodowego i rodzinnego, czyli na przyczyny, a nie na skutki. Dlatego też projekt obejmował swoim zasięgiem cztery powiązane ze sobą obszary działania, odnoszące się do promowania elastycznych form pracy przyjaznych rodzinie, zwiększenia dostępu do placówek opieki nad dzieckiem, promocję większego zaangażowania mężczyzn w życie rodzinne oraz zapobieganie dezaktualizacji kwalifikacji zawodowych rodziców podczas przerwy wynikającej z pełnienia obowiązków rodzinnych.

W projekcie brało udział 7 białostockich przedszkoli i 2 żłobki. 38 osób testowało elastyczne formy pracy, zwłaszcza telepracę, a 100 osób skorzystało z porad zawodowych i psychologicznych oraz szkoleń zawodowych. »

The Białystok School of Economics set about creating better conditions to combine a professional career with family life. The university has just completed the project *Flexible worker: Family based on partnership*.

How to reconcile one's professional activity with family life? This is the question asked every day by many young parents. It was also the subject of research by specialists from the Białystok School of Economics (WSE). The project within the EQUAL programme enabled them to expand their research and test the results. The project was aimed at pregnant women and parents with children under 7 years of age, especially mothers, restricted in pursuing professional careers due to their traditional role within the family. Cecylia Sadowska-Snarska, Deputy Vice-Chancellor at the Białystok's WSE, explains the unique character of this undertaking and lists the benefits: "Programme participants found out how essential it is to create favourable conditions to reconcile one's professional career with family life and what instruments are needed to make it happen. We managed to win the support of employers, employees, local governments, trade unions, training institutions, scholars, the media, i.e. all the players whose co-operation is indispensable if our findings are to be put in practice. Our ambition was to try a comprehensive approach that takes into account all the key factors standing in the way of successfully combining a professional career and family life. We focused on the causes rather than the effects. The project covered four interrelated areas, namely promoting flexible family-friendly strategies of working, getting better access to nurseries and nursery schools, promoting greater commitment to the family life on the part of men and measures that help to prevent »

**Jolanta Kalinowska,
dyrektor Przedszkola nr 4
w Białymstoku:**

Dostosowaliśmy się do potrzeb rodziców,
by mogli elastycznie korzystać
z oferty przedszkola

**Jolanta Kalinowska,
head teacher, No. 4 Nursery School
in Białystok:**

We have adjusted to the needs of parents
to help them use our nursery school
with greater flexibility

Projekt:
Elastyczny pracownik – partnerska rodzina

Projektodawca:
Wyższa Szkoła Ekonomiczna
w Białymstoku

Program:
EQUAL

Dofinansowanie z EFS:
9,9 mln zł

Adres strony:
www.eppr.pl

Project:
Flexible worker: Family based on partnership

Beneficiary:
The Białystok School of Economics

Programme:
EQUAL

ESF Funding:
PLN 9.9 million

Website:
www.eppr.pl

Agata Sawczenko,
dziennikarka
„Kurier Porannego”:

Fajnie pobyć dłużej z dzieckiem,
a mój zawód świetnie się nadaje
do telepracy

Agata Sawczenko,
journalist,

Kurier Poranny daily:

It's great to be able to spend more
time with my child, and my job
is ideal for teleworking

» – Tak się złożyło, że na mnie spadł miły obowiązek pisania o projekcie – mówi Agata Sawczenko, dziennikarka „Kurier Porannego”. Przedsięwzięcie było złożone: badania, szkolenia dla matek, podnoszenie kwalifikacji zawodowych, uświadamianie ojcom, jak ważna jest ich rola w rodzinie, walka o elastyczne przedszkola i elastyczne formy pracy. – Zaczęłam zazdrościć kobietom, które się szkolą, poznają ciekawe rozwiązania. Gdy rozpoczął się nabór chętnych do testowania elastycznych form pracy, byłam na urlopie macierzyńskim. Zaproponowano mi udział – dodaje. Dostała laptopa, nowy telefon, opłacano jej rachunki telefoniczne i internet. Chodziła też na spotkania z psychologiem. Początkowo nie była przekonana. – Psycholog wytłumaczyła mi, że nie powinnam się frustrować tym, że moja praca w domu nie wygląda jak na reklamie, że siedzę sobie przed komputerem z dzieckiem na kolanach. Podpowiedziała wiele rozwiązań; jak rozmawiać z szefem, jak z mężem. Należy ustalić sobie priorytety – co jest ważniejsze: praca czy rodzina – wyjaśnia dziennikarka.

Od Jolanty Kalinowskiej, dyrektor Przedszkola Samorządowego nr 4 w Białymstoku, zadania realizowane w ramach projektu wymagały sporego wysiłku, ale osiągnięte rezultaty w stu procentach zrekomensowały poniesiony trud. – Myślę, że najważniejszą korzyścią jest zmiana postrzegania roli przedszkola jako instytucji nie tylko sprawującej opiekę nad małym dzieckiem, ale także wspierającej rodziców w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego. Dostosowaliśmy się do ich potrzeb, by mogli elastycznie korzystać z oferty przedszkola i przyprowadzać swoje dzieci w dogodnych dla siebie godzinach. Nie bez znaczenia jest również wzbogacenie oferty edukacyjnej oraz bazy materialnej placówki. ▀

» professional qualifications from becoming obsolete, while either of the parents takes a break to look after a child.

7 nursery schools and 2 nurseries in the city of Białystok were involved in the project. A total of 38 people tested flexible forms of professional work, especially teleworking, and a further 100 individuals benefited from professional and psychological counselling and vocational training. "It so happened that I was privileged to write about the project", says Agata Sawczenko, a journalist working for the *Kurier Poranny* daily.

The whole undertaking was rather complex, with research, training schemes for the mothers, programmes to improve professional qualifications, making the fathers aware how crucial their role is within the family, the fight for flexible hours at nursery schools and flexible forms of work. "I started to envy those women who take part in various training programmes and learn about new interesting solutions. When they started recruiting volunteers to test flexible forms of work I was on maternity leave and I was invited to join in", she recounts. Agata was given a laptop computer, a new phone with her phone and internet bills paid from the project funds. She also attended meetings with a psychologist. "Among other things the psychologist explained to me that I needn't feel frustrated that my work at home does not look like that they show in TV commercials, that I am sitting at my computer with the baby in my lap. She also gave me a lot of tips on how to talk with the boss and with my husband. You've got to identify your priorities and decide what is more important, your job or your family", stresses the journalist.

For Jolanta Kalinowska, head teacher at the No. 4 Nursery School in Białystok, the project tasks demanded a great deal of effort, but the results more than fully compensated for the hard work. "I think the main benefit was the change in the perception of a nursery school to an institution that not only takes care of young children, but also supports parents trying to reconcile a professional career with family life. We have adjusted to the needs of parents to help them use our nursery school with greater flexibility, so that they can bring and collect their children at times that are convenient to them. It was also important to expand the educational offer and enhance the facilities." ▶

**Cecylia Sadowska-Snarska,
prorektor WSE w Białymstoku:**

W projekcie uwzględniliśmy oddziaływanie na wszystkie kluczowe czynniki utrudniające godzenie życia zawodowego i rodzinnego, czyli na przyczyny, a nie na skutki

**Cecylia Sadowska-Snarska,
Deputy Chancellor,
The Białystok School of Economics:**

We made sure our project takes into account all the key factors that stand in the way of successfully combining a professional career and family life. We focused on the causes rather than the effects

Pomysł na biznes

An idea to start a new business

Osoby rozważające podjęcie własnej działalności borykają się z trzema rodzajami barier: mentalnymi, niewystarczającą wiedzą o prowadzeniu działalności gospodarczej oraz brakiem kapitału. Konkurs na biznesplany wsparty szkoleniami i systemem dotacji pomógł je przełamać.

Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza – Poznański Park Naukowo-Technologiczny od 2000 r. promuje przedsiębiorczość akademicką i zachęca do uruchamiania firm. Właśnie osiem lat temu odbyła się pierwsza edycja konkursu na najlepsze biznesplany. W latach 2003-2004 Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji UAM (PPNT FUAM) uczestniczył w międzynarodowym projekcie PROMOTOR+, dzięki któremu wypracował skuteczny zestaw działań promujących ideę przedsiębiorczości oraz ułatwiających zakładanie start-upów. – W momencie, gdy pojawiła się możliwość finansowania tego typu przedsięwzięć w ramach działania 2.5 ZPORR „Promocja przedsiębiorczości”, nasz konkurs już funkcjonował. Gotowy schemat dostosowaliśmy do wymogów projektu. Dzięki możliwości pozyskania wsparcia finansowego na start, konkurs zyskał na atrakcyjności – mówi Anna Tórz-Rzepczyńska, która opiekuje się firmami działającymi w InQbatorze PPNT FUAM.

– Dopiero organizacja projektu wspartego środkami UE pozwoliła na rzeczywiste pokonanie trzech zidentyfikowanych barier. Doradztwo, szkolenia i wsparcie finansowe – tego przede wszystkim potrzebują osoby rozpoczynające działalność gospodarczą – dodaje Wojciech Przygocki z poznańskiego InQbatora. W ramach działania 2.5 sfinansowano dwie edycje projektu „Pomysł na biznes – promocja przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce”, które objęły IV, V i VI edycję konkursu. Przedsięwzięcie skierowane było do środowiska akademickiego Wielkopolski – studentów, absolwentów i pracowników naukowych uczelni wyższych, którzy planowali rozpocząć działalność gospodarczą opartą na własnym pomysłe. 60% uczestników II edycji projektu stanowili młodzi ludzie, poniżej 25. roku życia.

Ważnym narzędziem promocji okazały się plakaty rozmieszczone w środkach komunikacji miejskiej, na poznańskich uczelniach wyższych, w biurach karier i domach studenckich. Informacja o konkursie była publikowana na stronach internetowych instytucji »

Anna Tórz-Rzepczyńska i Wojciech Przygocki, InQbator (PPNT FUAM):

Kolejne edycje konkursu „Pomysł na biznes” również chcemy połączyć ze szkoleniami i wsparciem finansowym. Takie możliwości stwarza Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Anna Tórz-Rzepczyńska and Wojciech Przygocki, InQbator (PPNT FUAM):

We want to combine future editions of our *An idea to start a new business* competition with training programmes and financial support. These are the possibilities that the Human Capital Operational Programme opens for us

People contemplating the possibility of starting their own firm are usually confronted with three types of limitations, namely mental barriers, insufficient knowledge about how to run a business and lack of capital. Participating successfully in a competition to find the best business plans, combined with training and a system of subsidies, helps to cross these barriers.

Adam Mickiewicz University Foundation (FUAM), through its Poznań Science and Technology Park (PPNT), has been promoting entrepreneurship among students and university staff since 2000, actively encouraging the setting-up of new firms. It was eight years ago that the first business plan competition took place. In 2003-2004 Poznań Science and Technology Park participated in the international PROMOTOR+ project, which helped to develop a range of efficient tools to promote entrepreneurship and to assist in establishing start-ups. “When it became possible to fund this type of undertaking under 2.5 IROP measure ‘Promotion of entrepreneurship’, our competition was already in place. The finished concept has been adjusted to the demands of the project. The availability of funding to assist with starting a new business made our competition even more attractive”, explains Anna Tórz-Rzepczyńska, who looks after the firms operating in the InQbator operated by PPNT FUAM.

“It was only after the project (supported with EU funding) was organized that the three barriers mentioned above could be genuinely overcome. Consultancy services, training and financial support – these are the three things badly needed by individuals who set up new businesses”, »

Projekt:

Pomysł na biznes 2 – promocja przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce

Projektodawca:

Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza – Poznański Park Naukowo-Technologiczny

Program:

ZPORR, działanie 2.5

Dofinansowanie EFS:

475,7 tys. zł

Adres strony:

www.pomysl nabiznes.com.pl

Project:

An idea to start a new business 2: Promotion of academic entrepreneurship in Wielkopolska

Beneficiary:

Adam Mickiewicz University Foundation, Poznań – Poznań Science and Technology Park (PPNT)

Programme:

IROP, measure 2.5

ESF Funding:

PLN 475.700

Website:

www.pomysl nabiznes.com.pl

**Katarzyna Motąła,
Budzik Design:**

Zacząło się od ogłoszenia, które z mężem zobaczyliśmy w autobusie. Przepustką do dotacji był dobrze napisany biznesplan

**Katarzyna Motąła,
Budzik Design:**

It all started with an advertisement we saw on a bus. It took a well-written business plan to secure funding

» współpracujących z PPNT. Zorganizowano także dzień informacyjny, który zgromadził 111 uczestników. Te działania promocyjne sprawiły, że do pierwszego etapu (doradczego) zakwalifikowano aż 116 osób. W ramach doradztwa grupowego 40 godzin zajęć poświęcono omówieniu aspektów prawnych prowadzenia działalności gospodarczej, elementom komunikacji w biznesie, podstawom biznesplanu, źródłom finansowania firm, sposobowi rejestracji działalności. Odbłyły się także warsztaty podatkowo-księgowo. Do II etapu, szkoleniowego, zakwalifikowano – na podstawie przygotowanego wstępu do biznesplanu – 80 osób. Uczestnicy skorzystali z 32 godzin warsztatów z przygotowania biznesplanu, marketingu, strategii sprzedaży i technik negocjacji. 61 uczestników złożyło biznesplany do oceny. Laureatami konkursu zostało 28 osób, które wystartowały z własną działalnością. 20 spośród nich skorzystało ze wsparcia pomostowego w wysokości 700 zł wypłacanych przez 6 kolejnych miesięcy (piętnastu młodym przedsiębiorcom przedłużono je do 12 miesięcy), a 24 – ze wsparcia inwestycyjnego (do 20 tys. zł, co stanowiło 75% kosztów całej inwestycji, pozostałe 25% uczestnicy musieli ponieść z własnych środków). W ramach projektu powstała m.in. pracownia reklamy Budzik Design, prowadząca różnorodne działania – od kreacji po obsługę (na razie niewielkich) kampanii. Ale najważniejszym jej pomysłem, który jest jeszcze w fazie wdrażania, było zdobienie szklanych naczyń, mebli i elementów wystroju wnętrza metodą piaskowania. Kolejna firma – Edu Plus – jest wydawcą informatorów dla absolwentów szkół średnich „Kierunek – Studia”. Informatory w formie poszerzonej o publicystykę i analizy są dobrym drogowskazem dla maturzystów. ▶

Karolina Churska-Nowak i Marcin Piechocki, Edu Plus: Pierwszy rok wydawania informatora „Kierunek – Studia” łączyliśmy z kończeniem prac doktorskich i obronami – było ciężko. Pracujemy na swoją markę, zaczynamy być rozpoznawalni na uczelniach

Karolina Churska-Nowak and Marcin Piechocki, Edu Plus: During the first year of our publishing the *Kierunek – Studia* guidebook we tried to combine the editing and publishing work with work on completing and defending our doctoral dissertations. It was hard. But we worked to make our brand known. We gradually became recognizable at universities

» adds Wojciech Przygocki from the Poznań-based InQbator. Under measure 2.5, two editions of the competition *An idea to start a new business 2: Promotion of academic entrepreneurship in Wielkopolska* were funded. Incidentally, they were actually the 4th, 5th and 6th editions of this contest. The venture was aimed at members of the Wielkopolska academic community, namely students, graduates and the research and teaching staff from universities and colleges who planned to start their own business based on their own unique ideas. Interestingly, 60 per cent of the entrants in the 2nd edition of the project were young people under 25 years of age.

An important vehicle to promote the project were posters placed in the city's buses and trams, at Poznań's universities, in career and recruitment agencies and in students' halls of residence. Information about the competition was published on the websites of institutions that have links with PPNT. Also, a special information day was organized, which attracted 111 participants. These promotional activities ensured that as many as 116 entrants were admitted to the first consultancy stage. As part of group consultancy activities a total of 40 hours were devoted to various legal aspects of running a business, communication in business, the basics of drawing up a business plan, sources of financing for companies and the company registration procedure. Also, workshops on bookkeeping and taxes were held. Then 80 entrants qualified. At that point 32 hours of workshops were offered to them covering business plan preparation, marketing, sales strategies and techniques of negotiation. 61 entrants submitted full business plans for full evaluation. The competition winners were 28 people who then launched their own businesses. 20 of them benefited from bridge funding worth PLN 700 paid monthly over the next six months (for 15 young entrepreneurs this funding was extended to 12 months), while 24 entrants were awarded investment funding support worth up to PLN 20,000 (which constituted 75% of the cost of the entire investment, with the remaining 25% to be covered by the entrants' own resources).

The project made it possible to establish, among other things, the Budzik Design (*Alarm Clock Design*) advertising studio, which provides a range of services from the creative stage all the way through to running campaigns (albeit small ones for the time being). The most interesting concept to date, still at the implementation stage, is a method of adding unique ornaments to vessels, furniture and interior fittings using sand blasting. Another company, Edu Plus, publishes the 'Kierunek – Studia' (*Destination Studies*) guidebook for school leavers thinking about entering a university. With a wealth of information and feature articles these periodicals are an excellent reference material for future students. ►

Dlaczego bezrobotni nie chcą pracować?

Why are the unemployed reluctant to take jobs?

Powiatowy Urząd Pracy w Malborku wyróżnia się szczególną aktywnością na tle innych placówek tego typu. Jego specjalnością stały się projekty europejskie. Wsparcie z funduszy wykorzystuje też na badania rynku pracy. Łatwiej się rozwiązuje zdiagnozowane problemy.

PUP w Malborku w ciągu ostatnich trzech lat pozyskał dofinansowanie na realizację 21 projektów ze środków Phare, SPO Rozwój Zasobów Ludzkich, Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego, programu Leonardo da Vinci i Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. – Zdobywamy doświadczenie od samego początku, od środków przedakcesyjnych. Nie wspomnę, ile trudu kosztowało nas pisanie pierwszych projektów. Ale opłaciło się, gdyż ta wiedza teraz procentuje. Dużo lepiej umiemy pisać wnioski, realizować przedsięwzięcia i rozliczać je – tłumaczy Joanna Reszka. W urzędzie pracują osoby mające bogatą wiedzę oraz doświadczenie w realizacji i rozliczaniu projektów, obsłudze bezrobotnych, pośrednictwie pracy, doradztwie zawodowym czy zamówieniach publicznych. Potwierdzeniem tego są liczne nagrody za skuteczne wykorzystanie funduszy europejskich.

Celem projektu „Alternatywny model życia. Badanie przyczyn niepodejmowania zatrudnienia przez osoby bezrobotne” było poznanie odpowiedzi na z pozoru proste pytanie: dlaczego bezrobotni nie chcą pracować? – Już podczas realizacji poprzedniego dużego projektu „Określenie roli Powiatowego Urzędu Pracy jako pośrednika w zatrudnieniu” stwierdziliśmy, iż istnieje grupa osób intencjonalnie niepodejmujących zatrudnienia oraz bardzo duży odsetek pracujących nielegalnie. Chcieliśmy poznać przyczyny tego zjawiska – mówi dyrektor. Przy rozwiązywaniu problemu, jakim jest brak aktywności bezrobotnych na rynku pracy, ważna jest precyzyjna diagnoza. Każda próba aktywizacji powinna być poprzedzona dokładną analizą problemu.

Kluczowym etapem projektu były badania terenowe przeprowadzone w II kwartale 2007 r. Tę część nadzorowała Pracownia Realizacji Badań Socjologicznych Uniwersytetu Gdańskiego, jednostka naukowa zajmująca się analizą zjawisk i procesów społecznych. W badaniach zastosowano zarówno techniki ilościowe (wywiad kwestionariuszowy) jak i jakościowe (indywidualne wywiady pogłębiane i badania fokusowe). »

**Joanna Reszka,
dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy
w Malborku:**

Nasze działania na rynku pracy staramy się poprzedzać rzetelnymi badaniami. Na ich podstawie diagnozujemy problem, a wnioski z badań wykorzystywane są w praktycznych działaniach urzędu

**Joanna Reszka,
Managing Director, District Labour
Office (PUP) in Malbork:**

We do our best to precede our actions on the labour market with the proper research. Based on this research we diagnose the problem, and the research conclusions are used to design practical measures undertaken by our office

The District Labour Office (PUP) in Malbork is among Poland's most pro-active institutions of this type. One of its strengths is its efficiency in using EU resources. Funding is also used to carry out labour market research. Problems can be solved more easily after they have been properly diagnosed.

Malbork's Labour Office has succeeded in securing funding to assist with 21 different projects over the last three years. Funding came from Phare, Human Resources Development SOP, the Integrated Regional Operational Programme (IROP), the Leonardo da Vinci programme and Human Capital Operational Programme.

“We have been gaining valuable experience since the day, ever since we got involved with the pre-accession funding. Obviously, preparing our very first projects and applications required a lot of effort. But it was certainly worth it, and the experience we have now brings tangible results. We know how to prepare applications, how to implement projects and how to settle projects”, Joanna Reszka points out. “Our office employs specialists with vast expertise and experience in implementing such projects, in providing targeted services to the unemployed, in labour recruitment, professional counselling and handling public procurement. This is confirmed by a number of awards in recognition of our efficiency in utilizing European funding.”

The main objective of the project: “An alternative model of life. Investigation of the reasons why the unemployed are reluctant to take jobs”, was to find the answer to this supposedly simple question - “why aren't the unemployed willing to work again?” »

Projekt:
Alternatywny model życia. Badanie przyczyn niepodejmowania zatrudnienia przez osoby bezrobotne

Projektodawca:
Powiatowy Urząd Pracy w Malborku

Program:
ZPORR, działanie 2.1

Dofinansowanie z EFS:
151,7 tys. zł

Adres strony:
www.pup.malbork.pl

Project:
Alternative model of life. Investigation of the reasons why the unemployed are reluctant to take jobs

Beneficiary:
District Labour Office in Malbork

Program:
IROP, measure 2.1

ESF Funding:
PLN 151,700

Website:
www.pup.malbork.pl

Maciej Brosz, Pracownia Realizacji Badań Socjologicznych Uniwersytetu Gdańskiego:

Badania, które wykonaliśmy dla Powiatowego Urzędu Pracy w Malborku, są pionierskie w skali kraju

Maciej Brosz, Sociological Research Centre, University of Gdańsk:

The research we have carried out for the District Labour Office in Malbork is pioneering work on a Polish scale

» Przeszkoleni w ramach projektu ankieterzy docierali nie tylko do osób bezrobotnych zarejestrowanych oraz niefigurujących w rejestrze Urzędu, ale także do lokalnych przedsiębiorców. Efektem ich niełatwej pracy było objęcie wywiadami kwestionariuszowymi 500 osób, a indywidualnymi wywiadami pogłębionymi – 50 osób (30 bezrobotnych i 20 pracodawców). Wyniki badań zostały przedstawione w raporcie, który po raz pierwszy zaprezentowano 5 września 2007 r. podczas II Forum Rynku Pracy.

Informacje przedstawione w raporcie, a szczególnie generalny wniosek, iż głównym problemem jest mentalność bezrobotnych, którym brakuje „etosu pracy”, stanowią cenne wskazówki nie tylko dla Powiatowego Urzędu Pracy, ale i dla władz samorządowych oraz szkół. Poznano specyficzne uwarunkowania przystosowania bezrobotnych do zatrudnienia i trwałej integracji z rynkiem pracy. Wnioski z raportu wykorzystywane są w praktycznych działaniach urzędu.

W ramach projektu zorganizowano też konkurs plastyczny pt. „Pracuj w Unii Europejskiej”, skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych z powiatu malborskiego. Jego celem było promowanie zatrudnienia w Unii Europejskiej. Konkurs spotkał się z dużym zainteresowaniem, a nadesłane prace cechowała wysoka jakość. Od takich elementarnych działań należy zacząć budowę „etosu pracy”. ▀

**Grażyna Zielińska,
wiceprzewodnicząca
Naczelnej Rady Zatrudnienia:**
Motywowanie osób długotrwale
bezrobotnych do podjęcia
pracy wymaga długich
i zintegrowanych, a przy tym
kosztownych działań

**Grażyna Zielińska,
Deputy President, Supreme
Employment Council (NRZ):**
Motivating people who have
been out of work for a long time
requires prolonged, integrated
and also costly measures

» “Previously, when we were in the middle of another large project – “Defining the role of the District Labour Office as an intermediary in securing employment” – we found that there is a group of people who intentionally abstain from taking up employment. We also found that a significant percentage of the unemployed continued to work illegally. We were keen to find the causes of this phenomenon”, Joanna Reszka recalls. When dealing with the problem of apathy of the unemployed on the labour market, precise diagnosis is of paramount importance. Each attempt at getting such a person to take up an occupation must be preceded by proper analysis.

A key stage of the project was field research carried out in the 2nd quarter of 2007. This was handled by the Sociological Research Centre at the University of Gdańsk, a research unit that specializes in the analysis of social phenomena and processes. The research relied both on statistical methods (questionnaire-based interviews) and on qualitative methods (individual interviews and focused research). Trained interviewers reached not only the unemployed, both registered with the Labour Office and unregistered, but also talked to local businessmen. In total, questionnaires were filled in for 500 people, with detailed individual interviews recorded for 50 persons (30 unemployed and 20 employers). The results have been published in a report presented for the first time during the 2nd Labour Market Forum on September 5, 2007. The information included in the report, and its main conclusion that the basic problem is the mentality of the unemployed who lack the “work ethos”, constitute important feedback not only for the District Labour Office but also for the local government and local schools. Valuable information has been gathered on the specific conditions of helping the unemployed to adjust to work and to start operating on the labour market. These conclusions are now used to plan future strategies at the PUP office.

The project also involved the painting and drawing competition *Get a Job in the European Union*, aimed at pupils in middle schools in Malbork District. The intention was to promote the idea of seeking employment in the European Union. The competition attracted a lot of entries with plenty of high-quality work by children. It shows that it is worth starting to build the work ethos from such elementary initiatives. ►

Polska dla cudzoziemców

Poland extends a helping hand
to foreigners

Cudzoziemcy trafiający do polskich ośrodków recepcyjnych mogą korzystać z opieki medycznej i drobnej pomocy finansowej. To za mało. Osoby ubiegające się o nadanie statusu uchodźcy powinny się szybciej integrować z nowym społeczeństwem. Wypracowaniu skutecznej strategii integracji służył EDI.

EDI to skrót od pierwszego członu nazwy projektu „Edukacja dla Integracji – Partnerstwo na Rzecz Uchodźców”, realizowanego przez 9 partnerów, którym liderował Ośrodek Praw Człowieka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Status uchodźcy nadawany jest osobom, które musiały opuścić swój kraj wskutek grożących im prześladowań. Mogą one korzystać z ochrony prawnej i prawa do pracy do czasu zmiany sytuacji w ich kraju. Większość osób, które ubiegają się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce, pochodzi z Kaukazu Północnego. Cudzoziemcy mają prawo przebywać w kraju do momentu, w którym w ich sprawie wydana zostanie ostateczna decyzja. To oczekiwanie jest trudne. Ludziom tym brakuje wystarczającej informacji o swojej obecnej i przyszłej sytuacji w naszym kraju. Nie wiedzą, czy mogą podejmować pracę, rozpoczynać działalność gospodarczą, korzystać z edukacji publicznej. Podstawowym ograniczeniem jest nieznanostwo języka polskiego.

– Ośrodek Praw Człowieka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie zidentyfikował te problemy i przygotował całą koncepcję projektu z najważniejszymi działaniami. Potem zajmowaliśmy się już właściwie bardziej formalną stroną realizacji i rozliczania projektu, w tym sprawozdawczością – mówi Jadwiga Mączyńska, koordynator zespołu projektowego UJ. Jej zespół opracował polsko-rosyjski informator dla osób przebywających w ośrodkach recepcyjnych. Informator ma formę segregatora, który zawiera podstawowe dane o Polsce, opis procedury ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy, informacje o polskim rynku pracy i możliwościach uzyskania pomocy po zakończeniu procedury o nadanie statusu uchodźcy. Pakietem EDI zainteresował się Urząd ds. Uchodźców.

W czasie testowania konkretnych rozwiązań bezpośrednią pomoc i wsparcie otrzymało ponad 1200 osób przebywających w ośrodkach recepcyjnych. Dodatkowe kilkaset osób dostało segregator EDI. Aktywnie pracowało z uchodźcami Centrum Wolontariatu w Lublinie, angażując do działań ok. 80 wolontariuszy w ośrodkach dla cudzoziemców w Lublinie, Radomiu i Łukowie. »

Foreign citizens who come to Polish reception centres may look forward to receiving medical care and some small financial assistance.

This is not enough. People awaiting the status of an exile should be able to integrate more quickly with the society that they come into.

The EDI initiative is one measure designed to speed up this process.

The Polish acronym EDI comes from the first words of the project name “Education for Integration – Partnership for Exiles”. It involves 9 partners and is led by the Human Rights Centre at the Jagiellonian University of Cracow. The exile’s status is granted to persons who have been forced to flee their country to avoid persecution. Such persons are entitled to legal protection and to the right to work until the situation in their home country improves. The largest number of people seeking exile status come from the North Caucasus. Foreigners have the right to remain in Poland until the final decision is made. This waiting period is a difficult time because foreigners have no reliable information about their current and future status in Poland. They do not know if they are allowed to take a job, start a business and whether they may use the public education system. The most basic limitation is the fact that foreigners hardly speak any Polish. “The Human Rights Centre, Jagiellonian University of Cracow has identified those problems and developed a comprehensive outline of a project incorporating the most essential measures. After that we worked on the more formal aspects of the implementation and financial accounting for the project”, says Jadwiga Mączyńska, project coordinator. Her team has produced a guidebook in Polish and Russian for foreigners staying at reception centres. »

Praca wolontariuszy z dziećmi w świetlicy integracyjnej przekłada się na wzrost umiejętności manualnych i społecznych

Volunteers’ work with children in the integration common room helps to develop manual and social skills in foreign children

Petimat wychowuje trójkę dzieci.
Udział w projekcie stworzył jej
możliwość nawiązania dobrych relacji
z wolontariuszami, dzięki czemu łatwiej
odnaleźć się w polskiej rzeczywistości

Petimat has three children to look after.
Participation in the project has enabled
her to enjoy good relations
with volunteers, which in turn is helping
her to find her place in Polish society

Projekt:
*Edukacja dla Integracji – Partnerstwo na rzecz
Uchodźców (EDI)*

Projektodawca:
Ośrodek Praw Człowieka Uniwersytetu
Jagiellońskiego

Program:
EQUAL

Dofinansowanie z EFS:
860 tys. zł

Adres strony:
www.juhrc.org/equal

Project:
*Education for Integration – Partnership
for Exiles (EDI)*

Beneficiary:
Human Rights Centre, Jagiellonian University
of Cracow

Programme:
EQUAL

ESF Funding:
PLN 860,000

Website:
www.juhrc.org/equal

» – Nasze działania zaczęły się w 2006 r. i są kontynuowane, mimo że projekt już się zakończył. Robimy nadal wiele rzeczy, którymi zajmowaliśmy się podczas projektu – mówi Wojciech Wcisiel z Centrum Wolontariatu.

Działania w projekcie prowadzono w trzech uzupełniających się blokach tematycznych. Blok językowy obejmował naukę popularnych zwrotów i zdań po polsku. Kształcono praktyczną umiejętność nawiązania kontaktu. – Podczas zajęć wypracowaliśmy model pracy z takimi osobami. Ważnym uzupełnieniem nauki języka był blok informacji o Polsce. Organizowaliśmy wyjścia na przedstawienia teatralne czy koncerty muzyczne, by obcokrajowcy mieli bezpośredni kontakt z naszym językiem i kulturą. To była wędka dla tych, którzy byli aktywni i chcieli się uczyć. Podczas wyjść zawsze zdarzały się sytuacje, w których musieli coś powiedzieć po polsku lub o coś zapytać – dodaje Wojciech Wcisiel. Cudzoziemców zachęcano, by dzielili się wiedzą o swojej kulturze; służyły temu m.in. spotkania kulinarne.

W trakcie realizacji bloku informacyjnego o Polsce mówiono o życiu codziennym i praktycznych sprawach związanych z funkcjonowaniem urzędów, systemu edukacji i opieki zdrowotnej. Blok prawny zaś był ukierunkowany na przekazanie najważniejszych informacji dotyczących uzyskiwania statusu uchodźcy w polskiej rzeczywistości prawnej. Uczestnicy poznawali też sytuację prawną osób, które uzyskały status uchodźcy lub prawo do pobytu tolerowanego w Polsce. Te zajęcia budziły żywe zainteresowanie. Dotyczyły losu tych ludzi. ▀

» This guidebook is in the form of a ring binder and contains essential information about Poland, a description of procedures to obtain the status of an exile, information about Poland's labour market and on the opportunities to obtain assistance after the exile status granting procedure has been concluded. The Polish Office for Exiles has already expressed interest in this information pack.

While actual assistance measures were tested, direct assistance and support was given to more than 1,200 persons staying at various reception centres. A further couple of hundred foreign visitors were given the EDI information pack. One institution actively working with the foreign exiles was the Voluntary Service Centre in Lublin, engaging some 80 volunteers working in centres for foreigners in Lublin, Radom and Łuków. "We started our work in 2006 and it continues to this day even though the funding has ended. We are continuing with a lot of the measures that we were engaged in while the project was under way", summarizes Wojciech Wcisiel of the Voluntary Service Centre.

The project comprised three sets of measures in three complementary thematic blocks. The language instruction segment involved learning the most popular phrases and expressions in Polish. Learners were also trained to be able to start a conversation in Polish. "During our classes we have worked out a model for working with such learners. This segment was complemented by a section covering information about Poland. We organized outings to see theatre performances and concerts to enable the foreigners to come into contact with the Polish language and culture. This was an incentive for those who were active and keen to learn. During such outings they would always find themselves in a situation where they had to speak Polish or at least to ask questions in Polish", explains Wojciech Wcisiel. Foreign tenants were encouraged to share knowledge about their cultures with the others. Cooking meetings were especially helpful in breaking the ice.

During information classes on Poland, foreign visitors were told about everyday life and were given practical advice and tips regarding Polish administrative procedures, the school system and health care. The so-called legal block of classes focused on giving the most essential information on how to obtain exile status in the Polish legal environment. Also, they were told about the current legal status of the people who have already obtained exile status or been granted the right to a tolerated stay in Poland. These classes attracted the most interest as they were obviously very relevant to these people's lives. ▀

Wojciech Wcisiel,
Centrum Wolontariatu w Lublinie:
Wolontariusze poświęcają wiele czasu cudzoziemcom.
To tworzy naturalne warunki do ich integrowania się
z naszym społeczeństwem

Wojciech Wcisiel,
Voluntary Service Centre in Lublin:
Volunteers devote a lot of time to the foreign newcomers.
This creates natural conditions to facilitate their integration
into our society

Razem można więcej

Together we stand

Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego udało się przekonać przedsiębiorców, że o sukcesie i konkurencyjności lokalnego rynku nie decyduje już pojedyncze przedsiębiorstwo, ale innowacyjne działania grup przemysłów i branż.

W Polsce mamy niewiele udanych inicjatyw tworzenia klastrów. Jednym z nielicznych wyjątków jest województwo kujawsko-pomorskie, gdzie z inicjatywy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego powstają cztery klastry. Można więc śmiało stwierdzić, że region ten staje się polskim centrum klasteringu. Realizując od początku 2006 r. projekt „Klastry szansą rozwoju regionu”, eksperci z Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR) mieli silne argumenty, by przekonać przedsiębiorców do ściślejszej współpracy. Wiadomo było, że małe i średnie przedsiębiorstwa w województwie posiadają zbyt słaby potencjał innowacyjny, by móc samemu realizować inwestycje, a do tego zdecydowana większość wykazywała bierność w samodzielnym budowaniu relacji proinnowacyjnych. Potrzebowały one skutecznego transferu technologii, a także stymulacji działań ze strony m.in. jednostek samorządowych w konkretnych prorozwojowych kierunkach. Transfer wiedzy i różne formy wzajemnej współpracy ułatwić mogą klastry.

Całe przedsięwzięcie poprzedzone zostało rzetelnymi badaniami. Analizy pokazały, że branże o dużym potencjale i największym zaangażowaniu na terenie województwa to meblarska, maszynowo-narzędziowa (głównie przetwórcy tworzyw sztucznych) oraz turystyczno-uzdrowiskowa. Firmy te funkcjonowały w otoczeniu silnie konkurencyjnym, więc podejmowanie jakichkolwiek form współpracy napotykało od razu na barierę. Było to uwarunkowane głównie słabą organizacją i zupełnym brakiem efektywnej koordynacji wspólnych działań. Nie bez znaczenia dla zawiązywania dobrych relacji pomiędzy partnerami jest wzajemne zaufanie. – Przedsiębiorcy mieli pomysły i chęci, nie mieli natomiast zaufania do siebie oraz doświadczenia w tego typu inicjatywach. Z pomocą przyszli eksperci z TARR. Nasza Agencja ma potencjał i doświadczenie, niezbędną wiedzę z zakresu form kooperacji firm, a przede wszystkim zna potrzeby i oczekiwania przedsiębiorstw z regionu. To wszystko dawało szansę na sukces – mówi Małgorzata Baran, dyrektor ds. Obsługi Projektów i Funduszy Europejskich w TARR. »

Toruń Regional Development Agency has succeeded in convincing local firms that single companies no longer determine the success and competitiveness of the local market. It is bold and innovative initiatives by local industries that are needed.

Poland can boast some successful cluster initiatives. One of the best examples is the Kujawsko-Pomorskie province, where the initiative from Toruń Regional Development Agency (TARR) led to the establishment of four clusters. By engaging since the beginning of 2006 in the implementation of the project “Clusters as an opportunity to facilitate a region's growth”, TARR experts were in a good position to persuade businessmen and firms in the region to enter into closer co-operation. It was obvious that small and medium-sized enterprises were not innovative enough to contemplate major investment projects. Moreover, the majority of firms were also not proactive enough to build pro-innovation relations. They needed both effective knowledge transfer and stimulation from local governments to encourage them to pursue particular directions for development. It is precisely clusters and various forms of close co-operation that can facilitate knowledge transfer.

The entire undertaking was preceded by detailed research which showed that the most well-represented industries with the biggest potential in the region were the furniture industry, machinery and tooling (mainly firms engaged in plastics) as well as tourism and spa services. However, firms were operating in a strongly competitive environment, which meant that any moves to initiate links between local businesses met strong resistance. »

Małgorzata Baran, TARR:

Przedsiębiorcy mieli pomysły i chęci, ale nie mieli zaufania do siebie oraz doświadczenia w tego typu inicjatywach. Pomogliśmy im pokonać te bariery

Małgorzata Baran, TARR:

The businessmen had ideas and were willing to give it a try but they did not have the confidence or experience in these types of ventures. We helped them to cross these barriers

Projekt:
Klasy szansą rozwoju regionu

Projektodawca:
Toruńska Agencja Rozwoju
Regionalnego SA

Program:
ZPORR, działanie 2.6

Dofinansowanie EFS:
307,4 tys. zł

Adres strony:
www.klasy.tarr.org.pl/projekt

Project:
*Clusters as an opportunity to facilitate
a region's growth*

Beneficiary:
Toruń Regional Development
Agency SA

Programme:
IROP, measure 2.6

ESF Funding:
PLN 307,400

Website:
www.clusters.tarr.org.pl/projekt

**Jolanta Makowska,
Klaster Dolina Zdrowia:**
Kluczem do sukcesu
w rozwoju klastrów jest
realizacja konkretnej strategii
współpracy wszystkich
zainteresowanych podmiotów.
Dzięki udziałowi w projekcie
taką strategię już mamy

**Jolanta Makowska,
Dolina Zdrowia (Valley
of Health) Cluster:**
The key to success
in the development of clusters
is a well defined strategy
of co-operation among all
interested players. Thanks to
our participation in the project
we already have such
a strategy

» Projekt obejmował m.in. utworzenie strony internetowej, baz danych, przygotowanie materiałów promocyjnych i organizację zajęć warsztatowo-szkoleniowych, na których beneficjenci wspólnie wypracowywali strategię działania grupy kooperacyjnej w swojej branży. Dla każdej branży opracowano strategię rozwoju klastra. Przeprowadzono także analizy branżowe w celu zidentyfikowania potencjału do budowania kooperacji w regionie, a na początku i na końcu projektu organizowano konferencje. Przedsiębiorcy docenili wizytę studyjną w Austrii, podczas której przekonali się, że klasy funkcjonują w Europie, przynosząc wymierne korzyści współpracującym firmom. Odbywały się też indywidualne spotkania informacyjne i konsultacyjne.

– Udało nam się doprowadzić do zawiązania dwóch klastrów w województwie kujawsko-pomorskim – Bydgoskiego Klastra Przemysłowego i Ciecchońskiego Klastra Dolina Zdrowia, a także jednej inicjatywy klastrowej – Kujawsko-Pomorskiego Klastra Drzewno-Meblarskiego. To spory sukces, zważywszy, że projekt zakładał utworzenie tylko jednego załączka klastra – podkreśla Małgorzata Baran. – Dodatkowo od lutego 2007 r. realizujemy projekt „Kujawsko-pomorski e-klastery” skupiający firmy z branży ICT (technologie informacyjne i komunikacyjne). ■

**Jacek Lesiewski,
Bydgoski Klaster
Przemysłowy:**

Do założenia klastra zmotywowała nas chęć wspólnego rozwiązywania problemów, którym łatwiej sprostać, gdy działa się w grupie

**Jacek Lesiewski,
Bydgoszcz Industrial Cluster:**

We were motivated to establish a cluster by the desire to jointly solve the problems that are easier to deal with when you operate as a group

» This was mainly due to poor organization and the complete lack of effective coordination of any joint ventures. Naturally, mutual confidence is of paramount importance in building relations among partners.

“Local businessmen had ideas and a lot of goodwill, but they did not trust each other enough, nor did they have experience in these types of initiatives. This is where the assistance from TARR experts came in handy. Our agency has the skills, expertise and the necessary experience in bringing businesses together. First and foremost, we know the needs and expectations of the firms in the region. All of these combined led to the strong possibility of success”, claims Małgorzata Baran, European Projects and Funds Director at TARR.

The project included preparing a website and data bases, the preparation of promotional materials as well as the running of training workshops which helped the beneficiaries to work more efficiently on developing a common strategy for co-operation between groups in particular industries. A cluster development strategy was developed for each of the industries, followed by analysis to identify the potential for increasing co-operation in the region for each of the industries. The project commenced and closed with a conference. Businessmen also made good use of a fact-finding trip to Austria during which they found how clusters work elsewhere in Europe, bringing tangible benefits to all businesses involved. Individual meetings and consultations took place as well.

“We succeeded in having two clusters established in the Kujawsko-Pomorskie Province, namely the Bydgoszcz Industrial Cluster and the Valley of Health Cluster, based in the spa town of Ciechocinek. We also have one cluster initiative, the Kujawsko-Pomorski Wood and Furniture Cluster. This is a major success, considering that the project initially envisaged setting up just one cluster”, explains Małgorzata Baran. “Additionally, since February 2007, we have been working on the “Kujawsko-Pomorski e-cluster” project to bring together local companies in the ICT (Information and Communication Technology) industry.” ▶

Praca najlepszym lekarstwem

Work offers the best therapy

Zatrudnienie to dla niepełnosprawnych szansa na realizację potencjału zawodowego, ale też spore ułatwienie we włączaniu się w życie społeczne. Sposób na integrację społeczną niepełnosprawnych znalazła lubelska Fundacja Fuga Mundi.

Fundacja Fuga Mundi powstała w 1995 r. z inicjatywy osób niepełnosprawnych, które – nie oglądając się na innych – postanowiły wziąć sprawy w swoje ręce. Marek Piasecki, założyciel i prezes Fundacji, wyznaje zasadę, że najlepszym sposobem włączania niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie jest danie im przysłowiowej wędki i nauczenie, jak się nią łowi ryby. Zgodnie z tą filozofią pomocy, Fundacja udziela swoim klientom kompleksowych usług doradczych i organizuje szkolenia oraz staże zawodowe. Wszystko po to, by jak najlepiej przygotować ich do podjęcia pracy.

„Mapa drogowa do pracy” jest autorskim pomysłem Marka Piaseckiego i jego współpracowników, bazującym na ich kilkunastoletnim doświadczeniu. Projekt był skierowany do osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 24 miesięcy) z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. – Przy ich rekrutacji Fundacja blisko współpracowała z Powiatowymi Urzędami Pracy. Dzięki temu udało nam się dotrzeć praktycznie do 100% osób z terenu całego województwa lubelskiego – mówi Marek Piasecki.

U ludzi tak długo pozostających bez pracy główną przeszkodą w szukaniu zajęcia jest bierność. Odczuwają apatię, uważają, że nie mają wpływu na poprawę swojej sytuacji życiowej, mają niskie poczucie własnej wartości. Najlepszym lekarstwem na ten stan jest podjęcie pracy. Aktywność zawodowa najlepiej integruje osoby niepełnosprawne ze społeczeństwem i rynkiem pracy. Stanowi nie tylko źródło utrzymania, lecz jest przede wszystkim najskuteczniejszym sposobem rehabilitacji.

Projekt wyróżniał się komplementarnością i kompleksowością działań, a przede wszystkim indywidualnym podejściem do każdego uczestnika. Obejmował grupowe zajęcia aktywizacyjne, które miały na celu wykształcenie postaw pomagających w samodzielnym poszukiwaniu pracy. W projekcie wzięło udział 100 osób. Dla 40 spośród nich zaplanowano szkolenia zawodowe w zakresie »

**Marek Piasecki,
prezes Fundacji Fuga Mundi
z Lublina:**

Podjęcie pracy przez osobę niepełnosprawną jest zwieńczeniem długiego procesu rehabilitacji

**Marek Piasecki,
President of the Lublin-based
Fuga Mundi Foundation:**

When a disabled person gets a job, it really crowns a long-term process of rehabilitation

Employment for the disabled offers not only a chance for them to realize their professional potential but also helps them to get involved in normal social life. A good example of how to open the way to full integration for the disabled is shown by the Lublin-based Fuga Mundi Foundation.

Fuga Mundi Foundation was established in 1995 following an initiative of a group of disabled people who decided to take matters into their own hands, without looking for favours. Marek Piasecki, one of the founders and president of the Foundation, works on the principle that the best way to integrate the disabled into the life of society is to offer them “a fishing rod” and to teach them to “catch fish for themselves”. In line with this principle of helping others, the Foundation provides clients with comprehensive guidance and counselling services. It also organizes instruction and hands-on professional training with potential employers. All this helps towards the best possible preparation for a future job.

“The roadmap to employment” is the idea of Marek Piasecki and of his colleagues, based on their dozen or so years’ experience. The project is aimed at people who have been out of work for a prolonged period of time (over 24 months) and who hold a medical certificate confirming disability. “We have recruited people working closely with district labour offices (PUPs). In this way we have reached virtually 100 per cent of the disabled people in Lublin Province”, boasts Marek Piasecki. »

Projekt:
Mapa drogowa do pracy

Projektodawca:
Fundacja Fuga Mundi w Lublinie

Program:
SPO RZL, działanie 1.5

Dofinansowanie z EFS:
1,3 mln zł

Adres strony:
www.praca.ffm.pl

Project:
The roadmap to your job

Beneficiary:
Fuga Mundi Foundation in Lublin

Programme:
HRD SOP, measure 1.5

ESF Funding:
PLN 1.3 million

Website:
www.praca.ffm.pl

» podstawowych umiejętności zgodnych z Europejskim Certyfikatem Umiejętności Komputerowych ECDL. Kurs obejmował 200 godzin szkoleń i kończył się egzaminem zewnętrznym. Prowadzono poradnictwo psychologiczne, zawodowe oraz pośrednictwo pracy. Te trzy usługi miały zasadnicze znaczenie dla powodzenia projektu. Psycholog i doradca zawodowy przygotowywali indywidualne plany działania dla każdego uczestnika i wybierali kandydatów do odbycia staży zawodowych. – Indywidualne podejście do każdego uczestnika projektu jest bardziej pracochłonne, lecz na dłuższą metę przynosi dużo lepsze rezultaty – podkreśla Marek Piasecki. Następnie do działania przystąpili pośrednicy pracy. Ich rola była kluczowa dla powodzenia projektu – odpowiadali bowiem za pozyskiwanie ofert pracy i bezpośredni kontakt z pracodawcami. Także oni spisali się bardzo dobrze; ogromna większość uczestników projektu podjęła pracę. Marek Piasecki pamięta, że założenie Fundacji i praca na własny rachunek dała mu prawdziwą niezależność i ogromną satysfakcję. Wśród osób niepełnosprawnych przychodzących po pomoc próbuje wykształcić postawy przedsiębiorcze. – W tym roku chcemy utworzyć grupę, którą przygotujemy do założenia spółdzielni socjalnej. To ciekawa forma działalności gospodarczej, w której ryzyko rozkłada na wszystkich członków spółdzielni – tłumaczy Marek Piasecki. – Mogą oni przy tym korzystać z pewnych preferencji, które ułatwiają start w biznesie. ►

Lucyna Saran,
pracuje w Urzędzie Gminy
w Adamowie:
Fundacja Fuga Mundi
pomogła mi zdobyć pracę.
Teraz ja pomagam osobom
niepełnosprawnym w mojej
gminie

Lucyna Saran,
Municipality Office,
Adamów:
Fuga Mundi Foundation
helped me to find a job.
Now I am able to help
the disabled in my
municipality

**Alicja Jasińska,
uzyskała Europejski
Certyfikat Umiejętności
Komputerowych:**

Przez pięć lat byłam bezrobotna i czułam się z tym bardzo źle. Dzięki udziałowi w projekcie nauczyłam się obsługi komputera i dostałam ciekawą pracę

**Alicja Jasińska,
has obtained the European
Computer Driving Licence:**

I was out of work for five years and this made me feel terrible. Thanks to my participation in the project I learnt to operate a computer and managed to find an interesting job

» The main obstacle to finding work for people who have been without employment for a long time is their passivity. They fall victim to apathy and low self-esteem, falling into a trap of thinking that they have no influence over their life circumstances. The best remedy for this state is to find a job. Professional activity is the best way of integrating disabled people into society and of entering the labour market. Having a job not only helps to pay one's bills but, first and foremost, it becomes the most efficient method of health rehabilitation.

The project impresses with its comprehensive scope and the range of complementary measures being undertaken. It also offers a highly personalized approach to each participant. It includes group therapy meetings to ensure that people looking for work become more active and show greater initiative. Some 100 persons have been involved in the project, with 40 of them taking part in basic computer skills training compatible with the European Computer Driving Licence (ECDL) requirements. The course comprises 200 hours of training and ends with an external examination.

Psychological guidance as well as professional counselling and some job recruitment assistance are also offered. These three groups of services form an essential part of the project. A psychologist and a professional counsellor prepare individual schedules for each of the participants and select candidates for professional internship. "An individual approach to each client is, of course, more time-consuming, but it gives better results in the long run", stresses Marek Piasecki.

Then it is time for job recruitment consultants to get involved. Their role is the key to the overall success of the project, because they are responsible for securing job offers and direct liaison with employers. They have been outstanding in their role, as the great majority of the project participants have found jobs.

Marek Piasecki remembers very well that establishing the Foundation and being self-employed gave him true independence and great satisfaction. He tries, therefore, to develop the attitude of entrepreneurialism in the people who come to the Foundation for help. "This year we plan to form a group with a view to setting up a co-operative that will offer social services on a commercial basis. This is an interesting form of business activity in which business risk is spread evenly over all the co-operative members", explains Marek Piasecki. "At the same time they are allowed certain preferences that facilitate a good start in business." ►

Kolor niebieski to praca

Blue means I am free to work

Pierwsze w Polsce przedsiębiorstwo społeczne – Pracownia Rzeczy Różnych SYNAPSIS – powstało, by przełamać negatywny stereotyp głoszący, że ludzie dotknięci autyzmem muszą być skazani na wykluczenie społeczne i zawodowe.

W Polsce żyje 30 tys. osób z autyzmem, a liczba ta stale rośnie. Ich udział w życiu społecznym kończy się zwykle z chwilą zakończenia edukacji. Autyzm wiąże się z problemami w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi oraz w dostosowaniu się do obowiązujących reguł, co prowadzi do wykluczenia społecznego. Fundacja SYNAPSIS od 1989 r. pomaga osobom z autyzmem i ich rodzinom oraz wypracowuje systemowe zmiany, które podnoszą jakość ich życia. – Zdecydowaliśmy się na utworzenie pierwszego w Polsce modelowego przedsiębiorstwa społecznego, które dałoby tym ludziom szansę na normalne życie i pracę – mówi Karolina Cyran-Juraszek, członek zarządu Fundacji SYNAPSIS i kierownik projektu „Partnerstwo dla Rain Mana”. Pracownia była jednym z rezultatów tego przedsięwzięcia.

W ramach projektów finansowanych z programu EQUAL, na pierwszym etapie działania tworzy się tzw. partnerstwa. – Zależało nam na jak najszerzym, trójstronnym partnerstwie (sektor pozarządowy, administracja publiczna, biznes), ponieważ różnorodne doświadczenia dają większą siłę organizacji podejmującej wspólne działania. W ciągu pół roku podpisaliśmy umowy z siedmioma polskimi partnerami, wyznaczyliśmy strategiczne cele projektu, zadania, jakie mamy do realizacji i określiliśmy budżety – dodaje Karolina Cyran-Juraszek. EQUAL promuje też partnerstwa ponadnarodowe. – Tworzyły je wraz z nami organizacje z Holandii, Belgii i Finlandii, pomagające osobom z autyzmem i działające na rzecz osób z dysleksją i niejęzykowymi trudnościami w uczeniu się – mówi kierownik projektu.

W ramach projektu pomocą objęto 39 młodych osób z autyzmem; 15 z nich pracuje we Wspólnocie Nadziei w Krakowie, a 24 – w Pracowni Rzeczy Różnych SYNAPSIS w Wilczej Górze pod Warszawą. W tej drugiej placówce działają cztery pracownie: drewna, witrażu, ceramiki i poligrafii. Budynek podzielono na dwie strefy: niebieską – obszar pracy, oraz różową – obszar innych aktywności. Wypracowano też system komunikacji obrazkowej. »

“This and That Studio” run by the SYNAPSIS Foundation is Poland’s first community-type company. It was established to fight the negative stereotype that people suffering from autism face exclusion from social and professional life.

Around 30,000 people suffer from autism in Poland and this number continues to grow. These people’s involvement in society usually ends as soon as they leave school. Autism causes problems in the interaction with other people and in adjusting to the generally accepted rules of society leading, therefore, to exclusion. Since 1989 the SYNAPSIS Foundation has been both helping autistic people and their families and working on systematic changes to improve the quality of their lives. “We came to the decision to set up Poland’s first model community-type company that will give these people a chance to live normal lives and have jobs”, says Karolina Cyran-Juraszek, member of the board of the SYNAPSIS Foundation and director of the “Partnership for the Rain Man” project. The studio is one of the results of the project. Within the framework of projects funded from the EQUAL programme, the first stage is usually to set up ‘partnerships’. “We were keen to establish the widest possible, three-party partnership (NGOs, public administration and the business sector) because varied experience gives greater strength to an organisation embarking on a joint project. Within the first six months we signed contracts with seven Polish partners, we identified the strategic project objectives that we want to achieve, and we put together our budget”, Karolina Cyran-Juraszek adds. »

Kuba Piszek

(wyrabia ceramikę i biżuterię, przygotowuje ramki do zdjęć i zegarów):
Moim ulubionym zajęciem jest majsterkowanie i w przyszłości chcę zostać stolarzem.
W ośrodku poznałem najlepszego kumpla, którym jest mój trener pracy, a przyjaciele są dla mnie bardzo ważni

Kuba Piszek

(makes pottery and jewellery, picture frames and clock bezels):
My favourite hobby is DIY and in the future I would like to become a carpenter. During my stay at the centre I met my best pal, who happens to be my job trainer, and friends are very important to me

Projekt:
Partnerstwo dla Rain Mana

Projektodawca:
Fundacja SYNAPSIS

Program:
EQUAL

Dofinansowanie EFS:
12,2 mln zł

Adres strony:
www.partnerstwo-synapsis.pl

Project:
Partnership for the Rain Man

Beneficiary:
The SYNAPSIS Foundation

Programme:
EQUAL

ESF Funding:
PLN 12.2 million

Website:
www.partnerstwo-synapsis.pl

Karolina Cyran-Juraszek,
członek zarządu Fundacji
SYNAPSIS i kierownik projektu:
Zdecydowaliśmy się
na utworzenie modelowego
przedsiębiorstwa społecznego,
które dałoby osobom z autyzmem
szansę na normalne życie i pracę

Karolina Cyran-Juraszek,
SYNAPSIS Foundation board
member and director of the
“Partnership for the Rain Man”
project:
We came to the decision to set
up Poland’s first model
community-type company that will
give these people a chance to live
a normal life and have a job

» Przedmioty wytwarzane są w krótkich seriach lub w pojedynczych, unikatowych egzemplarzach. Wyroby cechuje dobra jakość i oryginalne wzornictwo. Pod okiem trenerów pracy wykonują je osoby autystyczne. Zespół trenerów tworzyła Maria Wroniszewska, która szefuje Programowi Autyzm-System XXI i nadzoruje placówkę w Wilczej Górze. – Większość pracowników autystycznych będzie wymagała stałej opieki, ale 3-4 osoby mają szansę trafić na otwarty rynek pracy – mówi Maria Wroniszewska.

Aktywizacja zawodowa i społeczna to bezpośredni rezultat przedsięwzięcia. Zgodnie z założeniami EQUAL, projekty służą m.in. wypracowaniu nowych rozwiązań na rynku pracy. W tym wypadku stworzono kompleksowy, przetestowany i powtarzalny model zatrudniania osób z autyzmem oraz opracowano instytucjonalne i prawne podstawy replikowania modelu takiego przedsiębiorstwa. – Pracownię tworzyliśmy z zamysłem, że będzie to trwała placówka – zaznacza Maria Wroniszewska. Teraz funkcjonuje jako Zakład Aktywności Zawodowej, co pozwala na pozyskiwanie dofinansowania m.in. z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego oraz ze środków PFRON.

– Pracownia łączy działalność rynkową i społeczną. Rachunek ekonomiczny nie jest dla nas najważniejszy, równie ważne są korzyści, które z zatrudnienia w przedsiębiorstwie czerpią osoby dotychczas pozbawione możliwości pracy – podkreśla Karolina Cyran-Juraszek. – Jeśli przychód firmy osiągnie 10-20% rocznych kosztów funkcjonowania (sięgających ok. 1,4 mln zł), to będziemy szczęśliwi. Ostateczny bilans zawsze będzie dodatni. ►

» EQUAL promotes international partnerships. “SYNAPSIS entered into such partnerships with organizations based in Holland, Belgium and Finland that engage in helping people suffering from autism and offer assistance to people with dyslexia and non-linguistic learning problems”, adds the project director.

The project has made it possible to offer help to 39 young people suffering from autism. 15 of them work in the Cracow-based “Wspólnota Nadziei” (*Community of Hope*) establishment, and 24 are employed at “Pracownia Rzeczy Różnych” SYNAPSIS (*SYNAPSIS This and That Studio*) in Wilcza Góra near Warsaw. The latter in fact houses four specialist studios for woodworking, stained glass, pottery and printing. The building has been divided into two zones: the blue zone, which is the work zone and the pink zone reserved for other activities. A system of communication using pictures has also been developed.

Objects are manufactured in small batches or as unique one-offs. These products are characterized by their high quality and original design. They are made by autistic people working under trainers' supervision. The team of trainers was recruited by Maria Wroniszewska, who is also leader of the “Autism-System XXI” programme and who runs the Wilcza Góra establishment. “The majority of our autistic employees will require regular care and supervision, but 3 or 4 people are in with a good chance of succeeding in the open labour market”, Maria Wroniszewska anticipates. The occupational and social development of the autistic participants is the direct result of the project. In line with EQUAL objectives, these projects serve the purpose of developing new solutions for the labour market. In this case, a comprehensive, efficient and repetitive model has been designed to enable the employment of autistic people. In addition, a legal and institutional framework has been created to replicate companies of the same type. “We have been working on the studio with the idea that it would be a permanent establishment”, adds Maria Wroniszewska. At the moment it operates as a Vocational Activity Centre which makes it eligible to apply for funding from the Mazowieckie Province Marshal's Office or from the State Fund for the Rehabilitation of the Disabled (PFRON).

“Our studio tries to combine commercial operations with social service. Business considerations are not the most important for us. Equally important are the benefits derived by the people employed in our establishment who were unable to find a job before”, stresses Karolina Cyran-Juraszek. “If earnings reach the level of 10-20% of the annual cost of maintaining the place (totalling some PLN 1.4 million), we will be happy. The final result will always be positive for us. ▶

Ania Milewska

(wyrabia naczynia z ceramiki i uczy się masażu):

Dzięki tej pracy poznałam wielu przyjaciół. W pracowni czuję się jak w domu. Chcę skończyć kurs masażu i w przyszłości pracować jako masażystka

Ania Milewska

(makes pottery dishes and is training to become a therapeutic masseur):

Thanks to this work I have found lots of friends. Here at the studio I feel at home. I would like to complete a therapeutic massage course and work as a masseur in the future

Edukacja bez schematów

Quitting the *old school*

Jeszcze dwa lata temu uczniowie z Rybnika osiągnęli gorsze wyniki w nauce niż ich rówieśnicy w innych śląskich miast. Dziś różnic nie ma. Receptą okazały się dodatkowe zajęcia pozalekcyjne.

Urząd Miejski wraz z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych Cris w Rybniku realizowali od stycznia 2007 do czerwca 2008 roku projekt „Równy start w przyszłość – wyrównywanie szans edukacyjnych w Rybniku”. Głównym celem projektu było stworzenie możliwości równego dostępu uczniów do edukacji poprzez wprowadzenie dodatkowych godzin pozalekcyjnych dostosowanych do rodzaju i poziomu nauczania. – Wyniki naszych uczniów były niższe niż średnia wojewódzka, więc należało znaleźć rozwiązanie – mówi Katarzyna Korba, zastępca kierownika projektu w Urzędzie Miejskim.

Do udziału w projekcie zaproszono wszystkie rybnickie szkoły – łącznie 51 placówek, 18 tysięcy uczniów i około tysiąca nauczycieli. Z dnia na dzień, z kilku godzin pozalekcyjnych w szkole zrobiło się kilkadziesiąt. Uczniowie mogli przebierać w ofertach. Zaproponowano im warsztaty, wycieczki, kółka zainteresowań, zajęcia sportowe, dodatkowe lekcje języków obcych. W szkołach wprowadzono zajęcia wyrównawcze i motywacyjne. – Albo nauczyciele sami podsuwali uczniom pomysły, albo młodzież rozwijała dotychczasowe zainteresowania. Nagle we wszystkich szkołach było łącznie do 2 tys. godzin pozalekcyjnych tygodniowo! – dodaje Katarzyna Korba. Ewa Kuczyńska-Tomiło, wicedyrektorka Zespołu Szkół Mechaniczno-Elektrycznych, w którym uczy się 770 osób, zorganizowała dla młodzieży wycieczkę do Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie. – Mieliśmy uczniów, głównie z biednych domów, którzy nigdy nie byli w teatrze! Pomyślałam, że trzeba ich tam zabrać. Dla wielu była to pewnie pierwsza i ostatnia wizyta w teatrze – mówi Ewa Kuczyńska-Tomiło. »

Rybnik students' school achievements were significantly below the regional average only two years ago. The disparity has since disappeared. Extracurricular activities are thought to have been the reason for this turn-around.

Fair Start: Promoting Equal Educational Opportunities in Rybnik was a project implemented jointly by the Municipality of Rybnik, the local Psychological & Pedagogical Crisis Centre and Cris Social Initiative Centre during the period January 2007 to June 2008. The main objective of the project was to help create equal opportunities in education for all the students by introducing a range of extracurricular activities that were customized to the types and levels of education. “Our students' school performance was below the regional average, and we had to find a solution to this”, said Katarzyna Korba, deputy project manager, representing the Municipality.

All Rybnik schools were invited to participate: a total of 51 units, 18,000 students, and approximately one thousand teachers were involved. In no time, the range of extracurricular activities available multiplied. The students could carefully select the activities. The offer included a variety of workshops, trips, interest groups, sports, language classes, etc. Catch-up and incentive classes were arranged in schools. “In some cases the teachers submitted the ideas, while at other times the students developed their previous pastimes and educational activities. Suddenly, we had up to 2,000 extracurricular hours every week!” – Katarzyna Korba adds. »

**Ewa Kuczyńska-Tomiło,
wicedyrektor Zespołu Szkół
Mechaniczno-Elektrycznych
w Rybniku:**

Mieliśmy dodatkowe godziny zajęć z języka polskiego i języków obcych. Były wycieczki i wyjazdy studyjne

**Ewa Kuczyńska-Tomiło,
vice headmaster of the Mechanic
& Electric Technology School:**

We had extra classes in Polish and foreign languages, trips and study tours

Projekt:
Równy start w przyszłość – wyrównywanie szans edukacyjnych w Rybniku

Projektodawca:
Urząd Miejski w Rybniku

Program:
SPO RZL, działanie 2.1

Dofinansowanie EFS:
8,9 mln zł

Adres strony:
www.rownystartwprzyszosc.pl

Project:
Fair start: Promoting equal educational opportunities in Rybnik

Beneficiary:
Municipality of Rybnik

Programme:
HRD SOP, measure 2.1

EFS funding:
PLN 8.9 million

Website:
www.rownystartwprzyszosc.pl

**Katarzyna Korba,
zastępca kierownika projektu:**
Zależało nam na tym, żeby poszerzyć horyzonty uczniów i podnieść wskaźnik zdawalności egzaminów. I udało się

**Katarzyna Korba,
deputy project manager:**
It was our intention to broaden the children's horizons and raise the exam pass rate. We did it

» – Ponadto dla uczniów i ich rodziców organizowaliśmy prelekcje o narkomanii i sektach, a także spotkania z policjantami. Odbywały się dodatkowe lekcje języka polskiego i języków obcych. Były wycieczki i wyjazdy studyjne.

Na brak atrakcji nie mogły też narzekać maluchy ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Rybniku. Każde dziecko dostało szansę wyjazdu na wycieczkę, co szczególnie ucieszyło rodziców, którzy nie musieli za nie płacić. Ponadto w szkole ciągle coś się działo, nawet w soboty. Były dodatkowe zajęcia muzyczne, plastyczne, sportowe, kółka zainteresowań, warsztaty. – Projekt dał nam bardzo wiele. Dzieci miały mnóstwo zajęć, więc mogły się bardzo wszechstronnie rozwijać. Przy okazji mogliśmy też kupić trochę sprzętu dydaktycznego dla szkoły – cieszy się dyrektorka Szkoły Podstawowej nr 2 w Rybniku, pani Ewa Janowska.

Na projekcie skorzystali też sami nauczyciele, dla których zorganizowano kursy kreatywnego myślenia. Chodziło o to, żeby pedagodzy wyzbyli się schematycznego podejścia do uczniów oraz uczyli ich życia i rozumienia świata, a nie samych regulek.

– Zależało nam na tym, żeby poszerzyć horyzonty uczniów i podnieść wskaźnik zdawalności egzaminów. Mamy badania, z których wynika, że to się udało – podkreśla Katarzyna Korba. – Ostatnie wyniki egzaminów pokazały, że poziom w naszych szkołach się poprawił. ▀

**Ewa Jankowska,
dyrektork Szkoły Podstawowej nr 2
w Rybniku:**

Dzieci miały mnóstwo zajęć, więc mogły się bardzo wszechstronnie rozwijać. Przy okazji kupiliśmy trochę sprzętu dydaktycznego dla szkoły

**Ewa Jankowska,
Rybnik No 2 Primary School
headmaster:**

Our children had a broad range to pick from. The extra classes were a method of stimulating their comprehensive education.

We could buy some brand new school equipment, too

» Ewa Kuczyńska-Tomiło, vice-head of the 770-student Mechanic & Electric Technology School arranged a trip to the Słowacki theatre in Krakow. "It turned out that some of our students, particularly those of the not-so-well-off families, had never been to a theatre before! I thought we just had to do it. I believe it was the one and only visit to a theatre for some of them", Ewa Kuczyńska-Tomiło says. "– Moreover, we arranged a couple of lectures for the students and their parents alike, dealing with the issues of drugs and dangerous cults. Policemen were among the lecturers. Extra Polish and foreign language classes, trips and study tours complement the range offered." No 2 primary school students had good reason to be satisfied as well. Each child was able to go for a trip for free: this idea was particularly popular with the parents. There were activities underway all the time in school, including on Saturdays. The range of extracurricular offers included music and arts classes, interest groups and workshops. " We have benefited from the project. Our kids had a very broad range to pick from. The extra classes were a fantastic method of stimulating their comprehensive education. At the same time, we had the possibility of purchasing some brand new school equipment", Rybnik No 2 Primary School head Ewa Jankowska says. The teachers availed themselves of the opportunities the project created as well. They could attend creative thinking courses and learn how to exercise non-standard methods of communication with the students. Another important goal of the course was to encourage the teachers to make an attempt to forgo teaching the conventional lesson material and focus on showing the children how to view life and the world around them instead. "What we wanted to do was to broaden the students' horizons and improve the exam pass rate. Follow-up research has shown that the objectives have been accomplished", Katarzyna Korba says. The recent exam series has shown that the quality of teaching has increased. ▀

Liderki wiejskie

Country Women in the Lead

Trzydzieści procent sołtysów w Polsce to kobiety. Są pragmatyczne, konkretne i nie wdają się w spory polityczne. Dlatego warto w nie inwestować. To dla nich stworzono projekt „Sołtyski i liderki wiejskie. Kobiety zarządzają polską wsią”.

– Rezultaty znacznie przekroczyły nasze oczekiwania – mówi Ilona Matysiak z Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, koordynator projektu. – Nie spodziewałam się aż tylu znakomitych pomysłów i tylu nowych przyjaźni między uczestniczkami. Te przyjaźnie trwają. To może nawet cenniejsze niż liczba zaliczonych szkoleń. Zdarzyły nam się też historie kobiet, które otrzymały taki zastrzyk energii, że zaczęły wracać do realizacji swoich dawnych marzeń i aspiracji, np. studiów.

– Projekt ujawnił ogromną chęć działania i olbrzymi potencjał liderek, a zarazem odsłonił wiele trudnych problemów wsi czekających na pilne rozwiązanie, np. brak funduszy dla sołectw w budżetach wielu gmin lub niewyjaśnione sprawy własności mienia sołeckiego – ocenia Joanna Iwanicka, redaktor naczelna „Gazety Sołeckiej”, współorganizatora „Sołtysek”. – Efekty projektu powinny uświadomić władzom lokalnym, że gmina to nie tylko urząd, lecz wspólnota samorządnych mieszkańców, sołtysa, rady sołeckiej i administracji.

Takich projektów potrzeba jak najwięcej. Kobiety stanowią ok. 30% sołtysów w Polsce. Są pragmatyczne, konkretne i nie wdają się w spory polityczne. Udział w projektach to dla nich olbrzymia szansa na rozwój osobisty i rozwój ich wsi – podkreśla Joanna Iwanicka. W projekcie uczestniczyło 125 aktywnych pań (sołtysek, żon sołtysów, radnych, nauczycielek, członkiń stowarzyszeń i grup nieformalnych) z czterech województw: kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, wielkopolskiego oraz mazowieckiego.

Projekt realizowano w latach 2006-2008. Prowadzono szkolenia, indywidualne doradztwo oraz wizyty studyjne. Równolegle funkcjonowała poradnia prawna, której eksperci udzielali pisemnych odpowiedzi na pytania i problemy zgłaszane przez uczestniczki. »

30 percent of village leader posts in Poland are held by women. Countryside women are generally pragmatic, businesslike, and unwilling to get involved in political clashes. They are worth investing in. The *Country Women in the Lead: Women in Charge of Polish Villages* project was dedicated to the female elites in the countryside.

“The outcome by far surpassed all our expectations”, reports Ilona Matysiak, project coordinator of the Foundation for Local Democracy Development. “The number of excellent ideas and new relationships between the participants has been fantastic and surprising. The friendships have been lasting ones. And that is perhaps more important than the number of training courses attended. Some of our ladies received doses of positive energy through the project, which evolved into a revival of their long-forgotten dreams and aspirations, such as pursuing university studies.”

“The huge energy and potential of the countryside leaders that has come to light through the project has been enormous. However, we have also been able to reveal a large number of difficult problems that we believe should be solved soon, including insufficient funding of the village leaders’ activities which the communes are ready to assign, or vague regulations in village leader assets management policy”, said Joanna Iwanicka, editor-in-chief of *Gazeta Sołecka*, a co-organizer of the project. “One of the consequences of the project should be for the local officials to understand that a commune does not solely mean their offices, but an independent community involving the people, village leaders, village councils and administration.” »

**Barbara Kobylarz,
sołtyska wsi Mokre:**

Już myślę o udziale w kolejnych projektach, zwłaszcza dotyczących finansów oraz sposobów rozbudzania aktywności mieszkańców

**Barbara Kobylarz,
village leader, Mokre:**

I am thinking of future projects, especially on financing and stimulating people's activity

Projekt:
Sołtyski i liderki wiejskie.
Kobiety zarządzają polską wsią

Projektodawca:
Fundacja Rozwoju Demokracji
Lokalnej

Program:
SPO RZL, działanie 1.6

Dofinansowanie z EFS:
1 mln zł

Adres strony:
www.frdl.org.pl

Project:
*Country women in the lead: Women in
charge of polish villages*

Beneficiary:
Foundation for Local Democracy
Development

Programme:
HRD SOP, measure 1.6

ESF funding:
PLN 1 million

Website:
www.frdl.org.pl

Anna Konwińska,
sołtyska wsi Panigródz:
Nabrałam siły ducha,
dowiedziałam się, jak walczyć
z własną nieśmiałością i tremą

Anna Konwińska,
village leader, Panigródz:
My spirit has rejuvenated,
I have learnt to overcome
my stage fright

» – Panie w urzędzie gminy dały mi ankietę i „Gazetę Sołecką” z dokładnymi informacjami. Wypełniłam ankietę i zostałam zakwalifikowana – mówi Barbara Kobylarz, sołtyska, radna i prezes Ochotniczej Straży Pożarnej we wsi Mokre (gmina Radzymin, Mazowsze). – Napisałam, że spodziewam się zdobyć wiedzę, zwłaszcza na temat pozyskiwania dotacji. Projekt spełnił moje oczekiwania. W jego ramach napisałam wniosek do Fundacji Rozwoju Wsi na projekt „Mokre pamięta” – chodziło o stworzenie miejsca pamięci ku czci majora Waltera poległego w naszej wsi podczas wojny w roku 1920. I udało się. Pragnęłabym też integrować mieszkańców wokół innych wydarzeń i pomysłów, np. sprowadzenia do nas Księstwa Draconii Czarnej.

Anna Konwińska, sołtyska we wsi Panigródz (gmina Gołańcz, Wielkopolska), o projekcie dowiedziała się od pracownika urzędu pracy. – Nowe szkolenia to nowe wyzwania, a ja uwielbiam wyzwania! – mówi pani sołtys. – Teraz, kiedy mam już dorosłe dzieci, mogę angażować się w coś nowego. Ten projekt dał mi bardzo dużo, nauczyłam się, jak działać, szukać pieniędzy i korzystać z Internetu na co dzień. Nabrałam też siły ducha, dowiedziałam się, jak walczyć z własną nieśmiałością i tremą. W mojej wsi wszyscy jesteśmy bardzo zżyci, wiele razem robimy i cieszymy się ze wspólnych osiągnięć. Jeśli pojawi się następny projekt, bardzo chętnie wezmę w nim udział. Dużo też myślę o założeniu własnej działalności gospodarczej, ale to na razie tajemnica. ▀

» “The more projects like this, the better. Approximately thirty percent of Polish village leaders are women. They can be pragmatic, businesslike, and avoid political conflicts. Participating in similar projects is an enormous opportunity for them to develop, also for the benefit of their communities”, Joanna Iwanicka emphasizes. 125 active women were involved in the project, some of whom were village leaders, village leaders' wives, council members, members of associations and informal groups. They came from four provinces of western, eastern and central Poland: Kujawsko-Pomorskie, Lubelskie, Wielkopolskie and Mazowieckie.

The project was implemented between 2006 and 2008. It included a range of training, personal counselling and study trips. A legal advice service was available to render written replies to the various queries the participants submitted.

“I got the questionnaire and a copy of Gazeta Soleccka at the commune office. I filled it in and I qualified”, says Barbara Kobylarz, village leader, council member, and head of the voluntary fire brigade in Mokre (Radzymin, Mazowsze). “In the application I wrote that I would particularly like to learn about the methods of fund raising. The project has fulfilled my expectations. Part of my involvement was to write an application for the Village Development Foundation to receive grants for Mokre Remembers project, to commemorate Walter, an army officer who was killed in Mokre during the war of 1920. We got the grant. I would like to involve our people in other ideas and events, too.”

Anna Konwińska, village leader in Panigródz (Gołańcz, Wielkopolska), learnt of the project from labour office personnel. “New training courses always bring about new challenges, and I love challenges!” she says. “Now that my children have grown up, I can enjoy something new. The project has given me a lot, I have learnt how to seek funding and use the Internet in my daily life. I have also had the chance to strengthen my self-esteem, to overcome my stage fright. In the village we are all very close to one another, we like acting together and enjoy our shared accomplishments. I will be glad to attend another project of this type. I have been thinking of establishing my own private business, but that is a secret for now.” ▸

**Ilona Matysiak,
koordynator projektu (FRDL):**

Nie spodziewałam się aż tylu znakomych pomysłów i tylu nowych przyjaźni między uczestniczkami. To może nawet cenniejsze niż liczba zaliczonych szkoleń

**Ilona Matysiak,
project coordinator, FLDD:**

The number of excellent ideas and new relationships between the participants has been fantastic and surprising. And that is perhaps more important than the number of training courses attended

Sposób na pracodawcę, sposób na bezrobotnego

Deal with the employer,
deal with the unemployed

Prosty pomysł oraz odejście od ogólnie przyjętych zasad wspierania osób bezrobotnych zdecydowały o sukcesie projektu „Szwajcarski zegarek”, realizowanego przez Fundację Niemiecko-Polską „Nadzieja”.

Spośród 100 osób rozpoczynających naukę i pracę w zawodach: mechanik, informatyk, handlowiec, ekonomista i pracownik administracyjny, aż 93 nadal pracują. W czym tkwi tajemnica „Szwajcarskiego zegarka”? – Innowacyjność projektu polegała na odejściu od schematu powtarzającego się przy okazji kształcenia osób bezrobotnych, a polegającego na tym, że ogłasza się nabór na jakies szkolenie, a następnie szuka pracy dla jego uczestnika. Myśmy postąpili zupełnie odwrotnie – tłumaczy Maciej Adamski, dyrektor wykonawczy Fundacji Niemiecko-Polskiej „Nadzieja”, a zarazem kierownik projektu. Pierwszą ankietę skierowali do wszystkich pracodawców z powiatu szamotulskiego. – W największym skrócie brzmiała ona: „Jeśli udzielimy wam takiej a takiej pomocy, to czy utworzycie nowe stanowisko pracy i w jakim zawodzie?”. Zainteresowanie było bardzo duże. Spośród ponad trzystu zgłoszeń wybraliśmy pięć kierunków najpopularniejszych wśród pracodawców – dodaje. 1 września 2005 r. uczestnicy projektu podjęli pracę zawodową w kierunku, który wybrali spośród pięciu zgłoszonych przez pracodawców. Rozpoczęli też kształcenie zawodowe. Przez pierwsze dwa lata pracodawca otrzymywał zwrot wynagrodzenia za pracownika ze „Szwajcarskiego zegarka”. Zatem nawet jeśli przez pierwsze miesiące nie wykonywał on swojej pracy należycie, pracodawca nie mógł narzekać, bo to nie on ponosił koszty. Oprócz tego w ramach szkolenia beneficjenci przeszli stu godzinny kurs motywacyjny po to, by po zakończeniu projektu byli samodzielni na rynku pracy i potrafili ją znaleźć. Dziś nie wszyscy pracują w zakładach, w których zaczynali trzy lata temu, ale celem nie było utrzymanie człowieka w tej samej firmie aż do emerytury.

Anna Domin, pracownik administracyjny w biurze ubezpieczeniowym Multiagencja w Szamotulach, o projekcie dowiedziała się z ulotki, którą zobaczyła w Urzędzie Miasta i Gminy. Zorientowała się, jaki jest jego cel, i złożyła dokumenty. – Mimo, że już mam 28 lat, bardzo dobrze mi się uczyło: fajni znajomi, egzaminy pozdawałam, szkolenia też zaliczone. »

Straightforward solutions combined with an innovative approach to supporting the unemployed have been the key factors in *Swiss Watch's* success. The project was carried out by the Polish-German *Hope* Foundation.

Of 100 people who started their education and work as mechanics, IT engineers, sales staff, economists and office workers, 93 have found and successfully kept their jobs. What was the secret of the success of *Swiss Watch*? “What we thought was innovative in the project was abandoning the conventional pattern of training the unemployed, where an announcement of a training programme is made first, and a search for work follows afterwards. Instead, we did it in reverse order”, project manager Maciej Adamski, CEO of the Polish-German *Hope* Foundation explains. A start-up questionnaire was dispatched to all the employers in Szamotuły district. “The main message it was supposed to convey was the following: ‘Would you be able to create a job (in what profession?) if we help you in a given way?’” The feedback we received was considerable: we got more than three hundred applications. Then, the five job groups in greatest demand were selected. On September 1st, 2005 the ex-unemployed started their work in the five main job groups requested by the employers. They started their professional training, too. *Swiss Watch* paid their salaries in two first year of work. In this way, the employers could not complain in the initial period should the new employees’ performance not prove to be satisfactory. Today, all the beneficiaries work for the companies at which they started three years ago. Of course, keeping them there until they retire was not the objective of the project. »

Anna Waleriańczyk:

Uczestnictwo w projekcie dało mi satysfakcjonujące zajęcia, dzięki któremu mogę się realizować i zarabiać

Anna Waleriańczyk:

Through the project, I have found a fulfilling job and I get some money

Projekt:
Szwajcarski zegarek

Projektodawca:
Fundacja Niemiecko-Polska
„Nadzieja”

Program:
EQUAL

Dofinansowanie z EFS:
4 mln zł

Adres strony:
www.nadzieja.edu.pl

Project:
Swiss watch

Beneficiary:
Polish-German Hope Foundation

Programme:
EQUAL

EFS funding:
PLN 4 million

Website:
www.nadzieja.edu.pl

Anna Domin:
Nie przypuszczałam, że tak się wszystko ułoży – pracuję, wychowuję córkę, mam rodzinę, zdobyłam kwalifikacje

Anna Domin:
I couldn't imagine things could go so well: I am working, raising my daughter, I have a family, and I have obtained qualifications

» Dzięki projektowi znalazłam pracę i zdobyłam nowe kwalifikacje zawodowe – zdałam egzamin na technika administracji. Pracuję tu od początku, cały czas się uczę i zdaję egzaminy na agenta ubezpieczeniowego. Zawsze lubiłam biurowe prace – opowiada. Za dobrą naukę otrzymała wyróżnienie i wyjechała z grupą do Hiszpanii, żeby zobaczyć, jak realizowany jest tam podobny projekt. Później w tym samym celu wybrała się do Niemiec. Na pewno nie żałuje swojej decyzji. – Właściwie zdarzyło się to przypadkowo, a spotkało mnie wiele dobrego. Nie przypuszczałam, że tak się wszystko ułoży – pracuję, wychowuję córkę, mam zawód – same plusy. Bez tego projektu byłoby ciężko zdobyć pracę w Szamotułach czy okolicy, gdzie rynek pracy jest mały – mówi pani Anna. – Zmieniło się podejście samych pracodawców. Dzięki projektowi wiele firm otworzyło się na osoby długotrwale bezrobotne. Jeżeli po trzech latach pracodawca mnie zatrudni, to bardzo dobrze, ale jeżeli nie, to przynajmniej pozostają te trzy lata doświadczenia, dzięki którym łatwiej szukać innej pracy. ▀

**Maciej Adamski,
kierownik projektu:**
Zwykle ogłasza się nabór
na szkolenie, a następnie
szuka pracy dla jego
uczestnika. Myśmy postąpili
zupełnie odwrotnie

**Maciej Adamski,
project manager:**
Normally, courses are
organized first, and then jobs
are sought. We reversed
the order

» Training sessions included a 100-hour incentive course, the aim of which was to equip the ex-unemployed with skills to act in the labour market and to find suitable jobs in the future.

Anna Domin is an office worker at an insurance company in Szamotuły. She learnt of the project from a leaflet that she came across in the town hall. She filed her application soon afterwards. "Despite my age (28), I liked the course a lot. I liked the people, passed the exams, and attended the training sessions. The project helped me to find a job and get new qualifications: I have passed office technician exams. I have been working here from the beginning, but I have not stopped learning. I am going to take my insurance agent tests soon. I have always liked office work", Anna says. In recognition of her achievements she was awarded a prize and left for Spain for a study tour of a respective project there. Then she took part in a similar trip to Germany. "I certainly do not regret my decision. In fact, it all happened accidentally, but a lot of good things have happened since. I couldn't imagine things could go so well: I am working, raising my daughter, I have a family, and have obtained some qualifications", Anna Domin says, delighted.

Anna Waleriańczyk is a consultant at a travel agency in Szamotuły. She saw an announcement of the project in a local newspaper. A friend encouraged her to join. Mrs. Waleriańczyk remembers her involvement as a very positive experience. At the beginning, she was delegated office assignments. The project included three years of work and two years of learning. "I am glad I have been able to do a nice job, I am satisfied and I have some income. I have attended a school, and I have got an occupation – as good as it gets. Otherwise, it would be difficult to find any job in Szamotuły region, as the local labour market is rather small." Anna continues. "The approach of the employers has changed. The project has helped many companies to open their doors to the long-term unemployed. It is fine if my present employer hires me afterwards too, but even if I cannot stay with the same company, I have three years of experience now and I can look for a new job elsewhere." ▸

W poszukiwaniu polskiego modelu

Searching for a Polish pattern

Zapotrzebowanie było ogromne, więc Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie jako pierwsza w Polsce zorganizowała studia podyplomowe z zakresu ekonomii społecznej.

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie przez dwa lata, od października 2006 r. do marca 2008 r., wraz z 9 innymi instytucjami (pod przewodnictwem Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych) realizowała projekt „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”. – Skupiliśmy się na kształceniu osób pracujących w organizacjach pozarządowych, firmach i instytucjach publicznych, które na co dzień pomagają osobom wykluczonym z rynku pracy. Naszym celem było to, aby sektor organizacji pozarządowych stał się ważnym pracodawcą. W Polsce brakuje bowiem znajomości warunków skutecznego funkcjonowania i przygotowania podmiotów gospodarki społecznej do aktywnego uczestnictwa w jej rozwoju – mówi dr Marcin Zawicki, kierownik III edycji studiów.

Szkoła zorganizowała bezpłatne studia podyplomowe Ekonomia Społeczna, które w trzech edycjach ukończyło w sumie 120 osób. – Chętnych było ponad 300. Większość z nich to ludzie, którzy w praktyce zajmują się ekonomią społeczną, a dzięki studiom chcieli podnieść kwalifikacje. Nie było wśród nich przypadkowych osób. Większość absolwentów to osoby, które kontynuują pracę w sektorze społecznym – tłumaczy dr Jarosław Bober, dyrektor Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej.

Na studia zapisała się m.in. Joanna Brzozowska, szefowa Agencji Rozwoju Spółdzielczości w Krakowie, która zajmuje się także wspieraniem spółdzielni socjalnych. – To były pierwsze takie studia w Polsce, a ja bardzo chciałam poszerzać wiedzę o ekonomii społecznej. Na zajęciach spotykały się osoby mocno zaangażowane w działalność społeczną, wiele nauczyliśmy się nie tylko od profesjonalnej kadry wykładowców, ale też od kolegów, którzy wymieniali się doświadczeniami – mówi 28-letnia Joanna Brzozowska. »

Confronted with a huge demand for post-graduate studies in Social Economy, the Public Administration School of Krakow School of Economics was the first in Poland to launch a course on such a topic.

Led by the Fund for Social and Economic Initiatives and in collaboration with nine other institutions, the Public Administration School of Krakow School of Economics was involved in the *Seeking a Polish Pattern in Social Economy* project over a two-year period from October 2006 until March 2008. “We focused predominantly on educating the personnel of non-governmental organizations and public companies and institutions which are involved in assisting the unemployed on a daily basis. Our intention was to strengthen the public sector as a significant employer. Poland lacks the knowledge of how to efficiently prepare public institutions to work actively and share development responsibilities”, said Marcin Zawicki, manager of the third series of the course.

The PAS launched a free-of-charge post-graduate course in Social Economy. Of more than 300 applicants, 120 graduates completed the three-series course. Most of the participants were people who deal with various aspects of social economy practically. In most cases, they wanted to increase their previous qualifications. None of the students had enrolled onto PAS courses by chance. “The majority of the course graduates were people who work in the public sector”, explains Jarosław Bober, Director of PAS. »

Joanna Brzozowska, szefowa Agencji Rozwoju Spółdzielczości w Krakowie:

To były pierwsze takie studia w Polsce, a ja bardzo chciałam poszerzać wiedzę o ekonomii społecznej

Joanna Brzozowska, Chairperson, Agency for Cooperatives Development of Krakow:

It was the first course of this kind in Poland. I wanted to broaden my knowledge of social economy

Projekt:

W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej

Projektodawca:

Fundacja Inicjatyw Społeczno-
-Ekonomicznych (Partner: Małopolska
Szkoła Administracji Publicznej
Uniwersytetu Ekonomicznego
w Krakowie

Program:

EQUAL

Dofinansowanie EFS:

9,1 mln zł

Adres strony:

www.ekonomiaspoleczna.pl

Project:

*Seeking polish pattern in social
economy*

Beneficiary:

Fund for Social and Economic
Initiatives (Partner: Krakow School
of Economics Public Administration
School)

Programme:

EQUAL

EFS funding:

PLN 9.1 million

Website:

www.ekonomiaspoleczna.pl

**Dr Jarosław Bober,
dyrektor Małopolskiej Szkoły
Administracji Publicznej:**

Większość absolwentów to osoby,
które kontynuują pracę w sektorze
społecznym

**Jarosław Bober,
M.Sc, Director, Public
Administration School:**
Most of the course graduates
continue in the social sector

» W zajęciach brał też udział 52-letni Kazimierz Kuc. Przez 21 lat był zakonikiem, a przez 13 – księdzem. Prowadził także własną firmę. Teraz jest kierownikiem Klubu Integracji Społecznej MOPS w Krakowie. Zarządza pracą 20 osób. Razem pomagają ludziom po trudnych doświadczeniach pozytywnie zmienić ich życie. – Przez lata jako duchowny prowadziłem pracę terapeutyczną, więc problemy narkomanów czy osób bezrobotnych nie były mi obce. Patrzyłem na nie jednak bardziej przez pryzmat ducha. Po studiach podyplomowych zmieniłem nastawienie do ludzi i ich problemów, zrozumiałem, że bardzo ważne jest też podłoże ekonomiczne. Dziś wiedzę zdobytą na studiach wykorzystuję w codziennej pracy – mówi szef Klubu Integracji Społecznej.

Po zakończeniu projektu Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego utrzymała w swojej ofercie dydaktycznej kierunek studiów Ekonomia Społeczna. ►

» One of the students was Joanna Brzozowska, chairperson of the Agency for Cooperative Development in Krakow. Among the Agency's goals is to support the social cooperatives. "It was the first course of this kind organized in Poland and I was so eager to expand my knowledge of social economy. Many of the course participants were profoundly devoted to the social activities in their daily work. This offered me an unprecedented opportunity to learn a lot from the university teachers as well as from schoolmates who were kind enough to share their extensive experience", the 28-year-old Brzozowska says.

52-year-old Kazimierz Kuc attended the classes, too. Mr. Kuc was a monk for 21 years and a priest for a further 13 years, has also run his own business. Now he is the manager of the Social Integration Club at Krakow Social Assistance Centre, in charge of 20 staff. The Club helps people who have come through very hard times to recover and reshape their lives "When I worked as a priest I had the chance to act as a therapist and I have gained quite a lot of experience coping with the problems of drug addicts and the unemployed. Yet a priest also sees things on a spiritual level. The post-graduate studies have given me a new perspective, and I have modified the way I approach people and their troubles. I have understood how important economic issues are. Today I am able to apply in my daily work the knowledge I acquired during the course", Kuc said.

Upon completing the project, the Public Administration School of the Krakow School of Economics maintained Social Economy as one of their major courses. ▸

**Kazimierz Kuc,
kierownik Klubu Integracji Społecznej
MOPS w Krakowie:**

Zmieniłem nastawienie do ludzi
i ich problemów, zrozumiałem,
że bardzo ważne jest też podłoże
ekonomiczne

**Kazimierz Kuc,
Manager, Social Integration Club
at Krakow Social Assistance Centre:**

I have changed my way of approaching
people and the problems they are facing.
I now understand that economic issues
are extremely important

Więcej niż szkolenie

More than just training

Mieszkańcy wsi i małych miasteczek muszą się bardzo natrudzić, by zdobyć nowy zawód i znaleźć pracę. Pomogło im wrocławskie Centrum Edukacji i Kultury „Zenit”, które zrealizowało projekt „Zbierz plony swojej wiedzy II”.

Na rynku usług szkoleniowych „Zenit” działa od roku 1990. Jest pierwszą prywatną placówką oświatową we Wrocławku, posiada certyfikat jakości ISO 9001:2000 i akredytację Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty na kursy zawodowe. „Zenit” jako pierwszy rozpoczął we Wrocławku realizację projektów szkoleniowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. – Długi okres działalności sprawił, że dorobiliśmy się kompetentnego zespołu wykwalifikowanych trenerów oraz nowoczesnej bazy dydaktycznej. Dzięki temu możemy podejmować coraz ambitniejsze zadania – podkreśla Ryszard E. Girczyc, prezes CEK „Zenit”.

Projekt „Zbierz plony swojej wiedzy II” jeszcze przed rozpoczęciem otrzymał rekomendacje od starostów, burmistrzów, wójtów i proboszczów, którzy w ten sposób stali się nieformalnymi partnerami przedsięwzięcia. Podejmowano też działania promujące projekt podczas imprez plenerowych, takich jak targi rolnicze, dożynki oraz Festiwal Nauki, Kultury i Techniki we Wrocławku, gdzie rozdawano plakaty, ulotki i inne materiały promocyjne. – W ten sposób mogliśmy dotrzeć z naszą ofertą do jak najszerszego grona osób, które były zainteresowane podjęciem pracy w branżach pozarolniczych – tłumaczy Ryszard Girczyc. Projekt był skierowany do rolników i domowników, z wyłączeniem emerytów oraz osób zarejestrowanych jako bezrobotne, z powiatów lipnowskiego, aleksandrowskiego, wrocławskiego i radziejowskiego. W przedsięwzięciu wzięły udział osoby pracujące w rolnictwie, zamieszkujące tereny wiejskie i miasta do 20 tys. mieszkańców.

Już na początku realizacji projekt cieszył się olbrzymim zainteresowaniem mieszkańców terenów wiejskich, dlatego zakładane wskaźniki stale rosły, znacznie przewyższając pierwotnie założenia. W rezultacie zamiast 116, przeszkolono 268 osób w 22 specjalnościach, a nie – jak wcześniej planowano – w 18 grupach zawodowych. »

Learning a profession and finding employment in the countryside and in small towns can be a challenge. Zenit Education and Culture center of Wrocław can help. Zenit has implemented the project *Reap the Harvest of Your Knowledge 2*.

Zenit has been offering training services since 1990. It is the first private educational institution in Wrocław, bears an ISO 9001:2000 quality certificate and a certificate of authorization from the provincial authorities to conduct occupational training courses. Zenit was also the first in Wrocław to launch training projects co-funded by the European Social Fund. “Through the years, we have been lucky to have developed a team of competent and qualified trainers and modern premises. These assets together put us in a position to cope with ever more demanding challenges”, Ryszard E. Girczyc, president of Zenit says.

The project was approved by the local governors, mayors, heads of communes and parish curates before it was launched. In this way, the officials became informal patrons of the project. The project has since been promoted at various outdoor events, including a farming fair, a harvest festival, and Wrocław Science and Culture Festival - posters, leaflets and other promotional material have been distributed at these. “ This has enabled us to target as many people as possible, including those interested in non-farming jobs as well” Ryszard Girczyc explains. The project has predominantly targeted farmers and regular households, excluding the retired and those from Lipno, Aleksandrów, Wrocław and Radziejów districts registered »

Julia Musialska, fryzjerka:

Bardzo przydały mi się zajęcia motywacyjne z psychologiem na początku szkolenia. Pozwoliły mi uwierzyć w siebie i zdopingować do nauki zawodu

Julia Musialska, hairdresser:

The incentive course with the psychologist's assistance was extremely helpful to me. It made me believe in myself and start learning the profession

Projekt:
Zbierz plony swojej wiedzy II

Projektodawca:
Centrum Edukacji i Kultury „Zenit”
we Włocławku

Program:
ZPORR, działanie 2.3

Dofinansowanie z EFS:
797,8 tys. zł

Adres strony:
www.cezenit.com.pl

Project:
Reap the harvest of your knowledge 2

Beneficiary:
Zenit Education and Culture Centre,
Włocławek

Programme:
IROP, measure 2.3

ESF funding:
PLN 797.800

Website:
www.cezenit.com.pl

**Ryszard E. Girczyc,
prezes zarządu Centrum
Edukacji „Zenit”:**

Realizacja projektu nauczyła nas pokory. Rekrutując kandydatów na szkolenia, doświadczaliśmy takich samych trudności, jakie muszą pokonać mieszkańcy wsi i małych miasteczek, by znaleźć swoje miejsce na rynku pracy

**Ryszard E. Girczyc,
president of the board,
Zenit Education Centre:**

During the recruitment process, we experienced the problems applicants need to cope with while seeking jobs in small towns and in the countryside. This has taught us to remain humble

» Atrakcyjność przedsięwzięcia tkwi w jego kompleksowości. Szkolenie składało się z trzech głównych etapów. Pierwszy obejmował 5-dniowe szkolenie motywacyjne, na którym przy pomocy psychologów uczestnicy odkrywali w sobie przedsiębiorczość i wzmacniali poczucie własnej wartości, asertywności i samooceny. Drugi etap składał się z 22 szkoleń zawodowych (do wyboru: kosmetyka z elementami stylizacji paznokci, fryzjerstwo z elementami wizażu, masaż z elementami medycyny naturalnej, a także takie specjalności jak: opiekun z elementami ratownictwa i pierwszej pomocy, sprzedawca, pracownik biurowy, księgowość komputerowa, projektant ogrodów, agrobiznes, wzbogacone o moduł obsługi komputera i kas fiskalnych). Zakres tematyczny kursów dostosowany był do wymogów lokalnego rynku pracy. Po zdaniu egzaminu absolwenci otrzymywali certyfikat i zaświadczenie o ukończeniu kursu, potwierdzające zdobyte kwalifikacje. Trzeci etap polegał na udziale w dwugodzinnej sesji doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy. Pomogło to uczestnikom w przygotowaniach do rozmowy kwalifikacyjnej i w poszukiwaniu pracy.

Ponadto uczestnicy szkoleń otrzymali zwrot kosztów podróży, ekwiwalent z tytułu opieki nad dziećmi, wypłaty dodatku szkoleniowego, ubezpieczenie, wyżywienie, materiały szkoleniowe (skrypt, podręcznik, teczka, zeszyt, długopis), materiały do praktycznej nauki zawodu oraz bezpłatny dostęp do internetu. Prezes Girczyc stwierdził: – W środowisku, w którym liczy się każdy grosz, ta pomoc często decydowała o podjęciu nauki. ▶

**Paulina Łojko,
absolwentka szkolenia
zawodowego:**

Szkolenie zmobilizowało mnie do dalszej nauki – mam zamiar zdobyć tytuł technika fryzjerskiego

**Paulina Łojko,
occupational training
graduate:**

"The training motivated me to continue learning. I am going to become a qualified hairdresser

» as unemployed. Farming sector employees from rural area cities with a population of less than 20,000 have so far taken part in the project.

The project has been received with tremendous interest by rural communities since the very beginning. This has led to a considerable rise in the number of participants: 268 people have been trained in 22 occupations instead of the originally predicted 116 people in 18 professions.

It is the project's comprehensiveness that has made it so attractive. Each training programme comprises three main phases. A 5-day incentive session is the initial stage, attended by psychologists whose job it is to assist people in discovering their own entrepreneurial skills and in developing self-esteem, assertiveness and self-assessment capabilities. The second phase covers a total of 22 professional training sessions, including the following: beauty therapy and nail care, hairdressing and make-up, massage and natural medicine, social work, life saving skills and first aid, sales, office work, computer aided accounting, garden design, farm management (complete with IT abilities and cash till operation). This selection of topics has been adapted to demand in the local labour market. The graduates who pass the final exams receive certificates and confirmation of course completion. In the third stage the participants attend a 2-hour career advice and job centre session. The objective of the last phase is to provide the unemployed with skills and tools to attend job interviews and look for jobs successfully.

In addition to the reimbursement of travel costs to all participants, each person who attends the course also receives a child care allowance, a training allowance, free insurance, accommodation, training materials, including a booklet, a coursebook, a folder, notebook and pen, occupational training disposables, and free Internet access. As president Gorczyca says: "Just one penny may be the motivation for these people to take up the challenge." ►

Wydawca:
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Departament Zarządzania Europejskim Funduszem
Społecznym
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa
tel. +48 22 501 50 04
fax +48 22 501 50 31
e-mail: pokl@mrr.gov.pl
www.efs.gov.pl

Realizacja:
Smartlink Sp. z o.o.
ul. Kościelna 7
60-446 Poznań
tel. +48 61 849 90 40
fax +48 61 849 90 40
e-mail: biuro@smartlink.pl
www.smartlink.pl

Koncepcja: Jerzy Gontarz, Andrzej Szoszkiewicz
Współpraca: Agnieszka Wolska-Trepka, MRR
Projekt graficzny: Alina Merha
Redakcja: Julia Hoffmann
Korekta: Alicja Danecka
Teksty: Jerzy Gontarz, Julia Hoffmann, Marek Rokita,
Andrzej Szoszkiewicz, Wojciech Trzcionka/Agencja Presso,
Żelazna Studio
Zdjęcia: Stanisław Augustyn, Rafał Gasiński, Jerzy Gontarz,
Adam Kierzkowski, Grzegorz Krukowski, Marek Rokita,
Janusz Tatarkiewicz, Wojciech Trzcionka/Agencja Presso,
Żelazna Studio
Tłumaczenie: Andrzej Bąkowski/TTITranslations, Bolesław
Ludwiczak/BLT
Druk: INTERAK

Published for:
Ministry of Regional Development
Department for European Social Found Management
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa
Poland
tel. +48 22 501 50 04
fax +48 22 501 50 31
e-mail: pokl@mrr.gov.pl
www.efs.gov.pl

Production:
Smartlink Ltd.
ul. Kościelna 7
60-446 Poznań
Poland
tel. +48 61 849 90 40
fax +48 61 849 90 40
e-mail: biuro@smartlink.pl
www.smartlink.pl

Concept: Jerzy Gontarz, Andrzej Szoszkiewicz
Cooperation: Agnieszka Wolska-Trepka, MRD
Graphic design and layout: Alina Merha
Editing and project management: Julia Hoffmann
Proofreading: Alicja Danecka
Texts: Jerzy Gontarz, Julia Hoffmann, Marek Rokita,
Andrzej Szoszkiewicz, Wojciech Trzcionka/Agencja Presso,
Żelazna Studio
Photographs: Stanisław Augustyn, Rafał Gasiński,
Jerzy Gontarz, Adam Kierzkowski, Grzegorz Krukowski,
Marek Rokita, Janusz Tatarkiewicz,
Wojciech Trzcionka/Agencja Presso, Żelazna Studio
English translation: Andrzej Bąkowski/TTITranslations,
Bolesław Ludwiczak/BLT
Printed by: INTERAK

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ministerstwo
Rozwoju
Regionalnego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja bezpłatna, współfinansowana ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

This publication is free. It has been co-financed with EU funds
by the European Social Fund

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ministerstwo
Rozwoju
Regionalnego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

